Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дензь ● ЕРА, 21 АВГУСТ, 1980 ШУ. ● № 100 (6230). ● Мах 2 кепиг.

КПСС XXVI СЪЕЗДА СИЙНА—ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

ЦАР КАЛЕНДАРА ТIА — 11-гIа ПЯТИЛЕТКА

Ер шу доладелча дева пачхьалкхен планагIа лаьрхIачух совгIа 2826 метр бурув а теха, хьинаре къахьегаш бе Старогрозненски бурув тохара балхий управленера лаьттан чекаш техкараш. ДIабахача ворхI бетта бурув а теха цар лькхай барх1 скважина, планагIа лаьрхIачул цу скважине дукхагIа. ЗаданегIа ахи скважина тахка езача техкай алх скважина, хьалхалхь керда алх буровой установка.

Бурув тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоирах, бурув деттача остех биза пайда хiйбарах укх шера ах миллион совгIа сом пайда баьб бурувдеттарахь.

Дика къахьегаш бе уж укх август бетта а. ХIаналехьа планагIа лаьрхIачул совгIа цар техад бIаьш метраш бурув.

Социалистически яхье хьалха а латташ пятилетка тIеххьарчу шера башха-дика къахьегана толамаш доахаш хьайоагIа коммунист, кагирхой хьехамча Шулигин Иван Макарович кертe латтача шоллагIча «Северни-Старогрозненски» яхача буровой комсомольско-кагирхой коллектив. ПроектагIа 5300 метр тоха дезаш ба бурув деттараш из скважина йоаккхача.

Цхьан шера буровой бригадо 5000 метр бурув тохара, 1,5 шера буровой йистеликкхара йола инициатива чIоагIа къоабалъяь хьалхалъцача цу бригадо хьалх хьалха кхоачашйьай пятилетка план укх шера заданин. ХIанзалехьа тIайоагIача пятилетка чоагIа цо техад 400 метр совгIа бурув.

Иштта дика къахьегаш я коммуниста Залалутдинов ТIихIира кулгалдеча цхьоалагIча «Северни-Старогрозненски» яхача буровой коллектив. Шера планагIа 1410 метр бурув тоха дезача цо хIанзалехьа техад 1679 метр бурув е планагIа лаьрхIачул совгIа 264 метр. Скважина йоаккхача тохаш дола бурув 5280 метр гаргга кIоаргденнад, проектагIа тоха дезаш дар 5500 метр долча. Шера план хIанзалехьа толамца кхоачашъяьй Швецов Владимира кулгалдеча буровой коллективо а. Ер шу чакхдалалехьа планал совгIа цар кхы а тохаргда бIаьш метраш бурув.

Бурув тохара пятилетка тIеххьарча шера задани кхоачашъе гарга я шоай хьинари низ кхо ца бе къахьегаш йола коммунисташ, буровой начальникаш Снегирь Владимир, Воробьев Николай, Цапин Владимир, Шевчук Владимир кертe латтача буровой коллективаш. Цар шоай къахьегама толамаш хетаду КПСС XXVI съезда.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

Аьннар кхоачашдергда

Тиъаь шиъ шу хьалха волавелар со лаьттаца къахьега. Иа дар 1958-гIа шу. Цу хана «Назрановский» совхоза отделени яр тха юрта. ДIаволалуча хана атта дацар. Юкхьанца Iомаде дезаш дар лаьттанцара балхаш миштa де деза. Цхьабакъда, хIанзa тIехьа диццалаза ва со цу хана 40 гектара тIа дIайийначa хьамкIаштa айса даь гIулакх.

Цу шера чIоагIа йоаъал эттар, хIаьта а хьувкъан во хилавзар. Ди тIехьа кхетаде ваьлар со айса дувлийташ хиншa тIалатаьш. ХIаьта цу шерашка даьхача толамех 1965-ча шера сона «Знак Почета» яха орден елар.

1979-ча шера сай новкъостаца Евлоев Йоакъапаца 50 гектара тIа коартолаш дIаса лаьрхIар оаха. Шиннена а тIачIоагIйир участнаш. Минеральни а органически а удобренеш мел эш хьатIаера, уж дIатийсар. Ди а бийса а ца къоасаш лаьтта аьха Iодалдар.

Оаха тхоай 50 гектар йолча участка хIара гектара тIара 140 центнер коартолаш чуя дош деннадар. ХIаьта деина дош хьадеча хIамеца, боча балхаца чIоагIде дезилга кхетадеш дар тхо. ТIаийца социалистически дексарaш — 140 центнер хиначa 200 центнер коартолаш яьлар хIара гектара тIара.

Коартолаш чуйца тхоаш дьолча хинахьа лаьтта аьхар укх шера хургболча хьувкъама лаьрхIа. ХIаьта коартолаш дIаюергболча кхай тIа харпеш а даьхар. Лоа деша дьолча цIаьхка а даьхар харпеш, доагIача тайпара Iухал а дар. БIаь гектара тIа дIайийра оаха коартолаш, соахка 50 гектар мара ца йийнача. Хинахьа чакхдаьхар агротехнически балхаш. Колорадски чоа пилгашта кхоеза полихлорпенен яха молхаш техар.

Тха звеноца болх бепг 60 саг ва. ХIаьта укх шера коартолаш дIаюш, царна Iунал деш массане а дика къахьийгар. Болх дика барах тхоца ахчеи премеш, совгIаташ а тийлар.

Дукха ха я дика опыт йолча звеньевойца Угурчиев Iамархаяаца аз социалистическа яхь лелаю. Наст-наста тхоайна вIашагIIхет тхо. Дика новкъостал ду тхона Социалистически Къахьегама Турпала Алблачиев АртагIа. Ше хIанз коартолаш кхеёш веце а, дика хьехар ду цо тхона.

Укх деношка дIадоладеннад тхо коартолаш чуяш. Хьалхарча гектарашка къахьегар хьуваргам бо ца хIинал-га. ХIара гектаро тхона елар 150 центнер. Оахош дешa дош сийленца кхоачашде хьожаргда тхо.

Х. ЕВЛОЕВ, «Экажевский» совхоза коартолаш кхоеча звено звеньевой.

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза механизатораша пхи эзари пхи бIаьд гектара тIара ка бола ялат лоаццача хана чуйица даьккхад. ПланагIа 19 центнер яккха езача хIара гектара тIара 24,8 центнер а йоаккхаш. Иштта дика хьувкъам болаш из хьалкхеде низ дIакхачарах механизаторий аьттув беьннаб ялх бIаь тонн ялат планал совгIа пачхьалкхена дIачудала а хIаьта цIоашта фуней концентраташтех лаьрхIа мел эзар амбарашка дIаоттаде а.

Йоакхо ейш хьинар ца кходеши къахьег колхоза механизатораша хьажкIаш хьалкхоеш а. Подрясный Петр Гавриловича кулгалду мехотряд я ялатй лаьрхIа кхо бIаьи кховзткъеи атт гектара тIа уж хьалкхеер. Цхьа дя тIехьа ца доалийташ шийкал-ханнахьа массехказа кхй а дулаш, кхы мел эхараш а деш лерттIа гIулакхаш даьд хьажкIашта. Уж балхаш деча дIйнахьара шоай балха нормаш дикка тIеххоьчаш а ен хьинаре къахьее механизатораша Соляьшкин Николая, Арев Владимира.

СУРТА ТIА: Н. Соляьшкин В. Ареви шоай кхай тIарча хьажкIашка хьожаш боахк.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Кхойтталагlа шу да Арсамерзоев Султана механизатор волаш Ачхой-Мартановски района «Овощевод» яхача совхозе къахьега. Шера дикка дикъа лоац цо баьцадаараш хьалкхедеча лаьттан оахаш, ишкхал доахаш, фу дIадуаш, культивацц ен, удобренеш туваш, кхы дукха тайп-тайпара балхаш деш. Совхоза механизатораш юкъе овсарла эттара лакхегIа йолаш къахьегар из ва. Юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 130 процент кхоачашъю цо шийй балха норма.

Хьурмат деш лелаю Султана шийй трактор. Цо доал дина дарех массе хана болх беш хул из. Иштта эффективность дикка йолаш техникага цо болх байтарах а хIаьта ше хьинар ца кходеш къахьегарах а дукхаза сийлен грамоташ ахчеи премеши тийнахй Султана. ШаIами-Юртарча яха чIоагIа лаьрхIаш гIорваьнна механизатор из шоай юрта Совета халкъа депутатала а харжа.

СУРТА ТIА: С. Арсамерзоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

СИЙЛЕН УЛГА ТIА ЯЬККХАЙ

КПСС XXVI съезда даха ма доагIара накъадахара деррига шоай низаш торонаши оарцагI а яьха къахьегаш боахк Назрановски района «Экажевский» совхоза хьайбаш леладераш. Нагахьа санна дIадахача шера ворхI беттa хIара беттача Iаттагара 1412 килограмм яьккхале, цу юкъа укх шера яьккхар 1462 килограмм я. ХIаьта пачхьалкхенна цар укх шера дIачуеннар а дукха ду кхагIа я. ПланагIа 2130 дIачудала езача дIачуеннай 2460 центнер шура. Цох 95 процент цхьоалагIча классагIа я лаьрхIай.

ТIехь-тIехьагIа иштта дукхагIа продукци хьаккха е, хIаьта шоай декхараш хана хьалха кхоачашде а цар аьттув боал лерттIа хьайбашта гIулакх дарах. Къаьстта йолакхо ю цар дукхагIа шура лургйола доахан шоай ферме хьалкхедаран доакъара база чIоагIъяраш.

Барти цхьоагIон йолаш ферма берригача доярчаша, скотникаша, кхыча болхлоша къахьегара а. ХIаьта хьайбашта цхьаддаш мошеи гIонеи доакъар доаттадара а де дезар ду йоккха балха опыт йолча ферма заведующе Евлоев Хьусена, совхоза кертерча специалисташа.

Хьайбашта мел эша доакъар Iаламцдаре лаьрхIа вIашагIъелла механизаторий бригада я Беков Iаддалкъаьдара кулгал а деш. Ферме йолча хьатIа а ена дIаоттаяьй йол, ча, иштача лаьттагIа елдай сенаш. Механизатораша хадийтац хьайбашта моша доакъар.

Шоай балхах бIу ца къаьхаши овсарле лакха йолаши бу совхоза дикагIболча доярчаша Оздоева Золоебана, Мутиева Катиштa, Осмаева Лидас, кхыбараши. ХIара ше кхоабача Iаттагара 2042 килограмм шура яьккхай ворхI бетта Оздоевас, дикка шийй план тIеххкоьчаш а еш. Иштта дика хьоккамаш доахаш къахьегаш хьабоагIа цунца цхьана яхье а беьнна болх беш бола Мутиеван Осмеаш.

Цар массераша бериате къахьегарах социалистически яхье котальниарг а лаьрхIа республикански газеташ тIа чIоагIдаьча сийлен Улга тIа яьккхай «Экажевский» совхоза шурий ферма коллектив.

С. АУШЕВ.

ОВСАРЛЕ ЛАКХА ЙОЛАШ

Шер-шера соми баьцадаараш дика хьувкъаду Грозненски района «Пригородный» совхоза къахьегамхоша. Цхьа шу дIадахийтац цар пачхьалкхенна уж дIачудалара планаш дикка тIеххоачаш ца еш. Цудухьа совхоза кхаши бешамаши лелаерий аьттув а баьнаб соми баьцадаараши пачхьалкхенна дIачудалара иттлагIча пятилетка план соахке а — диъ шера кхоачашъе.

Укх шера кхо бIаь гаргтача гектара тIа соми яьь бIаьи шовзткъа гектара тIа баьцадаараши хьалкхедаьд къахьегамхоша. ХIанз сихбенна шоай кхашкарен бешамашкарен хьувкъам чуэцаш боахк уж. Царна новкъостал деш ба Тюменера баьнача студентех кхо бIаьи тхъаьи итт саг, Грозненски политехнически техникумера шовзтгъе итт саг, Назрановски совхоз-техникумера шовзткъе пхийтта студент, Грозненча заводашкара, предприятешкара кхы а шн бIаь саг. Совхоза болхлоша санна хьинар ца кходеш къахьег цар а. Цудухьа совхоза аьттув баьнаб хIанзе ши эзар тонн гаргга баьцадаараши цхьа эзари йиъ бIаьи тонн соми пачхьалкхена дIачубала, хIаьта планагIа дIачубала беза 3400 тонн соми 6200 тонн баьцадаараши. Уж планаш дикка тIеххоачаш а яь дикача хьокхамашца КПСС XXVI съезда накъабахара къаьстта хьинар айденна къахьегаш ба болхлой.

Бригадашта юкъе яржача социалистически яхье къаьстта хьинаре къахьег Голуб Клавдияси Гулаева Тамараси кулгалдеча бригадашкарча болхлоша.

ПланагIа 550 тонн дIачудала дезача Голуб бригадерча болхлоша хIанзале дIачуденнад 400 тонн баьцадаараш. Иштта овсарле лакха йолаш къахьег Гулаевай бригадерчар а. 124 процент кхоачашъяьй цар шоай нарсаш дIачудалара пачхьалкхен план.

Дийнахьара балха нормаш дикка тIеххоачаш а ен хьинар ца кходеш къахьег совхоза болхлоша Тагиревская Екатеринас, Цацаева Совдата, Юсупова Марижена, Амбиева Замане, Исаева Лестае, кхы дукхача болхлоша. ТIехь-тIехьагIа овсарле лакхагIа йолаш къахьег цар массераша а.

А. СУЛТАНОВ.

ТОРОНАШ Я

Шортта доакъар Iаламдара торонаш йолаш да республика боахалаш. Наурски района боахамаша 75 процент кхоачашъяьй йол кийчъяра план, Грозненски района — 74, Малгобекски района — 70 процент. ХIаьта еррига республике кийчъяь йол 137 эзар тонн я, е кийчъе езачох 60 процент. Из шоаза дукхагIа я совнка укх хана кийчъяьчул. Иштта йоакхо яьи Ачхой-Мартановски, Назрановски, Сунженски районий боахамашка. Цига кийчъяь йол планагIа йоагIачох ах а яц.

Ка бола ялат чуйица дикка ха яле а, чах аргIаш дагь йистебаьиннбац Надтеречни, Назрановски, Советски районашка.

ХIанз массанахьа а ениса хьажкIаш чуэцаш боахк. Ца йойташ шоай ханнахьа уж чуэцар бокка лоаркIам болаш гIулакх да. Малгобекски, Назрановски, Гудермесски, Сунженски, кхыча районашка хьажкIаш чуэцар лерттIа вIаштIехьдаьккхадац, комбайнаша зехал болх бу.

КИЙЧДАЬР КIЕЗИГА ДА

Сентябрь бетта колхозийи совхозийи кхашка дIаде долалуреда ка бола ялат. Цох республике дIадувча ялатах 70 процент хул. Ка бола ялат хьувкъам дикка болаш а хул.

ХIанз республике лаьттан кийчдеш латт из дIадера. Эгара дикагIа лаьттан оах Грозненски района боахамаша. Цар 33 эзар гектара дикагIа лаьттан оах тар дIаьтта кийчдаьд, е цент. Гудермесски районе 4 эзар гектар аьхад, цох 59 процент хул. Дукхача районашка уж балхаш тIехьадувлийт. Ялат дIаде доладе дукха ха йисаяц, хIаьта а Наурски районе 10 эзар гектар мара лаьтта аьхадац, е аха дезачох 37 процент. 34 процент мара дац Сунженски районе аьхар а. Кхы а кIезигагIа — 18 процент да Назрановски районе аьхар.

Лаьттан кийчдара тIехьаюсс Надтеречни, Советски, Урус-Мартановски районаш а.

Уж тIехьайисара кертера бахьан да тракторий йоргага во болх байтаи хилар. Дукхача боахамашка цхьан сменагIа мара бац болх.

СЕНТЯБРА ЧОТАГIА

Н. Алисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чахкдоахача заводе хьалхалаттаци хьайоагIаш я Агаронов Владимир Александрович керте латтача № 21-1 йолча установка коллектив. ХIанз сентябра шоллагIча ах бетта чотагIа мехкдаьтта продукци арахецаш я из. Иштта дика къахьегаш ба Пашков Николай Александрович, Седяков Павел Александрович, Башкова Татьяна Петровна, Елагин Николай Владимирович керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установкай технологаш. Цар сентябрь бетта календарагIа къахьега массехк ди да.

ХIанзалехьа бархI бетта план кхоачашъярах рапорт деннад Колесников Анатолий Алексеевича кулгалдеча цхьоалагIча цехи коллективо а.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленум

Укх шера 19 августе КПСС Нохч-ГIалгIай обкома VII пленум хилар.

«КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленумен 1980 шера 11 юлера хиначa КПСС обкома пленумен решенеш кхоачашъяра лелаьва хьакъехьа» доклад йир парте обкома шоллагIча секретара Л. Д. Магомадова.

КПСС XXVI съезда даха ма доагIара накъадахара моттигашка беча балхах лаьца къамаьлаш дир КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара В. А. Куценкос, «Грознефть» объединене генеральни директора Р. М. Хачатурова, КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара В. И. Гулаева, Шалински района «Шалинский» совхоза директора Б. Д. Абаева, халкъа депутатий Назрановски районни Совета исполкома председатель Х.-Б. Ю. Цароева, Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене кертерча инженера И. Н. Вероновича, КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара П. А. Бусова, НГIАССР юрта боахама министра С. А. Кириллова, КПСС Наурски райкома хьалхарча секретара А. М. Нерегчаннас.

Доклада тIа а къамаьлаш даьраьа а белгалдаьнннар, КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленума решенеш, «КПСС XXVI съезда даза ма доагIара накъадахара социалистически яхь йоаржаерах» бола парте ЦК соцам республика берригача къахьегамхоша чIоагIа дагаш айденнен къоабалбеши тIанийца хилар. Еррига районашка партийни комитетий пленумаш, партийни актива собранеш чакхийннай. Цига дийцад укх шерен бIарчача пятилетнан заданеш кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбаьара декхараш. Цудухьа промышленни предприятий коллективаш вIаштIехьдаьннад ворхI бетта пачхьалкхен план кхоачашъе. Юртбоахама къахьегамхоша лоацача хана ка бола ялат чуйица даьхар. Дерригa чуденна ялат 430 эзар тонн да е укх пятилетца дIадахача шерашкарчул дикка дукхагIа.

КПСС обкома пленумо тIанийцача соцам тIа белгалдоах, КПСС ЦК июньски (1980 ш.) Пленума решенеш, цу Пленумe нов. Л. И. Брежнева яьча доклада тIера положенеши выводаши, «КПСС XXVI съезда даха ма доагIара накъадахара социалистически яхь йоаржаерах» бола соцам кхоачашбара тIабарзабе организаторски политически болх дIахо а чIоагIбар областной партийни организаце кертерча декхарех цаI долга. Къахьегамхой хьинари инициативеи тIаерзае еза хIара предприяте, гIишлойо, колхозо, совхозо пачхьалкхен планаш кхоачаши тIеххоачаши яра тIехье социалистически яхь шерагIа йоаржаяра. Массанахьа дIаэ а лелгъе еза производства эффективности балха дикали.

Областной партийни организаце хьалхаенца КПСС XXVI съезда кердача толамашца республика къахьегамхой накъабоагIаргхиларах, коммунизм хьалъеча цар шоашкара доагIа дерзъа юкъахьоргхиларах тешаш белар пленумо.

КПСС обкома пленумо дийцар XVII областной партийни конференци гулъяра дола дош.

XVII Нохч-ГIалгIай областной партийни конференци 1980 шера 26 декабре гулъярах йола решени тIанийцар пленумо. Ер я цун повестка:

1. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома отчет.
2. Областной партийни организаце ревизионни комиссе отчет.
3. КПСС Нохч-ГIалгIай обком харжар.
4. Областной партийни организаце ревизионни комисси харжар.
5. Советски Союза Коммунистически парте XXVI съезда делегаташ харжар.

XVII областной партийни конференца представительстве норма оттаьй: парте 60 членагара цхьа делегат.

ЮРТА БОАХАМА ЕРРИГСОЮЗНИИ РЕСПУБЛИКАНСКИИ ОБЪЕДИНЕНЕЙ ХЬАКЪЕХЬА

Юрта боахамерча Ерригсоюзнии республикански объединенеех йола юкъара положени чIоагIъяьй СССР Министрий Совето.

Положене тIа оттадаьд производственни, Iилма-производственни, аграрно-промышленни объединенеш, совхозий тресташ, совхозаши кхыйола пачхьалкхен юртбоахама предприятеши, Iилма-тохкама, проектно-конструкторски, гIишлошъю организацеш, юртбоахама продукци чакхйоахеш дIаоттаьь лоаттаю предприятеш, заготовительни, торгово-сбытовой, снабженчески, автотранспортни юртбоахама производствана гIулакх ду кхыйолеи предприятеш союзни е республикански доал тIаххиларга хьежаш (шоай дерригача гIулакхашца) юрта боахамерча Ерригсоюзнии республикански объединенешта чуйоагIаш хилар.

Колхозаш, кхыйола кооперативни предприятеши организацеши, хIаьта иштта болхамий юкъара предприятеш а (организацеш а) юрта боахамерча Ерригсоюзни е республикански объединенена чулгIац производственни, Iилма-производственни, аграрно-промышленни объединенешта юкъе а йолаш мара.

Юрта боахамера Ерригсоюзнии республикански объединенеш бехктокхаме я юртбоахама продукце доагIдоагIа тайпаш дахаран дегIаккхуваран хьалхара а из продукци пачхьалкхента йохкара план кхоачашъяра хьалхара а, производстверча Iилма-технически прогресса, продукце дикала, экономе режим лелаяра, юртбоахама производства рентабельность лакхъяра, капитальни вложенеех эффективно пайда эцара, производственни мощносташ шоай ханнахьа болх бе йолаялийтарен уж наревзвиран, хьалдеча гIирсий сметни махи финансови дисциплинех ниъса лелаяра хьалхара, хIаьта иштта царна тIадехна кхыдола гIулакхаш чакхдахара хьалхара а.

Юрта боахамерча Ерригсоюзнии республикански объединенешка хьаю хилаза яргйоаца централизованни фондаши резерваши.

Объединене начальник керте латтача управлене къаьст-къаьстача аппарато ду объединенешта доал, иштта вIашагIйолл объединене [illegible].

Положене белгалъю юрта боахамерча Ерригсоюзни республикански объединеней бокъонаши декхараши.

(ТАСС).

Къонача болхлой терко а йоакхо а е

Профессионально-технически дешара заведенеш йистеяьхарех нийса пайда эцара, уж производстве дIачIоагIбара, хIаьта иштта Iилма-технически прогрессо хIанз дIадехараш теркал а деш къонача болхлой профессиональни боарам лакхбара чIоагIа лоархIам а беш, СССР Министрий Совето цу дешах лаьца соцам тIанийцаб.

Соцам тIа белгалдоаккхаш ма хиллара, цу даькъе тIехьадаха йиш йоаца гIулакхаш чакхдахар союзнеи республикай Министрий Советий, СССР министерствай ведомствай, объединеней, предприятей организацей лоархIамегIара декхар да.

Объединеней, предприятей, организацей кулгалхошта тIадиллад:

профессионально-технически дешара заведенеш йистеяьхарашта цар Iомаьча профессеген квалификацеген хьежжа болх лургбола гIулакх Iалашделга, царна хиланза дергдоаца чуIара-бытовой хьалаш хулийталга, къонача болхлой квалификацеи говзал лакхъергйола гIулакх вIаштIехьдоаккхилга, царца беча балхах лаьца болхлой собранешка (конференцешка) хан-ханнахьа хьам белга;

профсоюзни организацешца цхьана къона болхлой производстве дикагIа дIачIоагIбар дулха цалашта (участкашта) юкъе социалистически яхь йоаржаелга вIаштIехьдаккхар;

балхара дIавалийтарах заявлени ялара бахьан цеха (участка) кулгалхочо ше, профсоюза комитета председатела бокъонца техкачул тIехьагIа мара къона болхло балхара дIаваккха йиш йоацаш йола порядок оттаелга;

кагирхошта юкъе профессиональни говзала конкурсаш елга практикана юкъедоаладе, къона болхлой рационализаторий изобретателий болама шерра юкъеозилга.

Профессионально-технически образоване моттигерча органашта бокъо еннай, нагахьа санна лакхе белгалъяьха дешара заведенеш чакхъяьхараш цар Iомаьча профессеген квалификацеген хьежжа балха дIаэца а царех пайда эца а объединенеш, предприятеш, организацеш кийчъялаза хуле, уж кхыча объединенешка, предприятешка, организацешка дIахьежабе.

Соцам тIа белгалдаьд профессионально-технически дешара заведенеш йистеяьхараш кийчбарен балхаш тIа дIанийсбарен планироване тоаяра тIадерзадаь гIулакхаш.

(ТАСС).

Парторганизацешка-отчеташи хоржамаши

СЕКРЕТАРАХ ТЕШАМ БОЛАНЗАР

Шелковской района Ленин цIерагIча колхоза шурий-товарни ферме болх беш 96 саг ва. Вуъ специалист ва, вожаш — доьркаш, бежа Iуй, механизаторащ. Цхьайтта коммунистах латт цуь партийни организаци.

Шу хьалхагIа ферма коммунисташа сий дир зоотехника М. Я. Абжилиева из цехиной парторганизаце секретаралла харжарца.

М. Абжилиева ферме болх бу диъ шу да, иза бова, цар денал меллад хоь, лакхера зоотехнически образовани я.

Из секретаралла хоржача хана коммунисташа деначе иакавех керттера дар: коллективо шийна хьалхашка латта декхараш кхочашдерг-долаш партийни болх тоабелга, шерра социалистически яхь вIаштIехьйоаккхалга, хаддаза политико - массови болх белга.

Отчетно - хоржамий партийни собране коммунисташа ше ма дарра дийцар секретара бьча балхах, цун боагIа мах бир.

Йоккхагiа йолча доярка аьлар:

— Партийни болх тха коллективе эсала бьб. Цунга хьежжа коллективо шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдаьдац. Паччахьалкхенга шура йоахаре план кхоачаш ца еш йисар кхерам ба, нагахьа санна, сихха оарцагIа а даьхка, деттача довханна тоъам хургболаш доакъар хилийтара ле деза ца дойя. Кхыметтел хIанз аьхки а, тоъам хилал доакъар дац хьайбашта. Транспорт хьенна балалехьа, доакъар ди бахараш цIабаккалехьа итт сахьат доал. Цу юкъагIа хьайбаш дIадилла доакъар а доацаш меца латт. Цудухьа хIара дийнахьа 700—800 килограмм шура кIезагагIа йоаккх, аккха йиш йолчул. Йов. Абжилиев ше зоотехник, партийни организаце секретаръ волаше а сагота вац цу гIулаиха.

— Са дуаца безам ба доярнашта, бажа Iушта, Iаьсий леладераашта юкъе социалистически яхь геттара эсала йоаржаярах, — йоах къонача доярке Азимова Салината. Шу долалуча хана социалистически декхараш тIайицадер сахa, бакъда, тIехьагIа уж дицделар. Парторганизаце секретаръ уж миштa кхоачашду хьожаш хиннавац. Тхона хац къахьегама хьалхалаттIар, тIехьавусар малав. Балха къахьегама толамаш дала Iомабац къона доьркаш. Хьехамчал тхо долча леладеш дац. Шоашта тIачIоагIдаьча хьайбашкара шура аккхара ворхI бетта план кхоачапгъьйлац ферме болх беча 28 доярках ялхаьйттане. Соаххи къахьегама оасарле дика лакхагIа йолаш бора цар болх. ГIулакх тоадара секретара оарцагIъьиккхаяц партийни организаци.

Собране къамаьл даьча МТФ слесаре Н. Алиева аьлар, ферме шай хан-хана хьа чакхьаьхалц партийни собранеш. Нагахьа санна собрани а хинна, йайда бартбола соцам тIайицача а из кхоачашбацар. Шозза дийцар партийни собране ферме дола кхоачамбоацараш. Зоотехнически болх тоабелга, хьайбай учет йоаггIача бесса леладелга, кхыдола кхоачамбоацараш дIадоахилга хьедийхар цу хана коммунисташа. Партийни организаце секретаръ а боахама зоотехник а ше хиларех тарра уж дIадахара хьалха вала везаш вар М. Я. Абжилиев. Бакъдар аьлча, цо доагIар а ца деш, деррига а кегадир.

Массово-политически болх эсала вIаштIехьбаьккхалга дувцача хана коммунисташа белгалдаьккхар цеховой партийни организаце КПСС XXVI съезда сийна коллективе социалистически яхь йоаржаелга хIанзалца вIаштIехьа ца деьнилга. Дийцар коллективе вахара коммунисташе ю эллани хайре йоацилга.

Цеховой партийни организаце секретаре М. Абжилиева бьча балха цIенхаштта мах а беь, кхы секретаралла ца хоржаш витав из.

Е. ФАРНИЕВА.

ГIАЛАТАШ ДIАХО ЦА ХИЛИЙТАРА...

«Йотта» цех, ларлIа боьнь а йолаш, лоархI Нохч-ГIалгIай цементни заводе дог. Цхьабакъда, укх тIехьарча хана чIоагIа ледара лел цун болх. Клинкер яккхара ворхI бетта план 65 процент мара кхоачашъиьяц. Керттера бахьан — каст-каста аварешь хулаш хилар. Цул тIехьагIа болх ца беш латташ дукха ха йоаккх кхестача пийшкаша.

Цехе къахьегаш 10 коммунист ва. Укх деношка гулбелар уж шоай а коллектива а гIулакхаш дувца. Цеха балха эпелия е, долаш дола кхоачамбоацараш хьагучадаха, къахьегама оасарлеи производства эффективности лакхъергйола малкъаш лаха. Отчет еча юкъагIа баьча балха хьакъехьа отчетно - хоржамий собране доклад йир цехови партийни организаце секретара заместителa М. Белхароева. Цо белгалдаьккхар, укх тIехьарча хана партийни собраней лоархIам лакхбенна, коммунисташа, эггара хьалха С. Бакриева, Г. Юманова, А. Невмывако, кхычар, моллагIча гIулакха юкъа хьинаре даькъ лоацаш хилар. Цар маьхера предложенеши рекомендацеши тийнай цеха болх тоабера тIаерзаяь.

Цеха партийни организаце белггалара болх баьб отчет еча юкъагIа. Собранешка дийцад производственни къахьегамех дисциплина деишаш. Из толхаьярашта бехкаш даьд. Масала, производственни къахьегамех дисциплина толхаьча кхестача пийшка машиниста А. Каценкона строги выговор яьй. Иштта бехк бир сменни мастера А. Смирновна а.

ХIаьта а цхьаза машар хул цехови партийни организаце хььнала къа ца хьегача коммунисташцеи партебоацарашцеи. Иштта мара кхы мишта кхетаде дезаш да, сменни мастер, цехови комсомольски организаце секретаръ даим балха тIеравулаш хилар. Цу тайпара масалаш кIезига дац. Цу хьакъехьа дувцар докладчика а пренешка къамаьлаш даьча коммунисташа а — С. Бакриева, Г. Юманова, А. Невмывакос, Ш. Исаева, кхычар. «Йоттача» цехе хIанз а сов каст-каста хувцалу кадраш. ХIаьта из цхьа бахьан доацаш а дац. ВIалла хиланза даргдоацаш дола культурно - бытовой хьалаш а вIаштIехьдаьчадац болхлоашта. Царна салаIа моттиг ца хиларал — совгIа, кхыметтел собрани е «пятиминутка» е а яш моттиг. Заводской столове кийчбен бола кхача дика бац, санитарно - гигиенически правилаш кхоачашъеш яц. Из бахьан долаш кхачах отравлени а хинна болхлой больнице кхыхьа а моттигаш я.

Кхы дикагIа латтац гIулакхаш хIанз а тIехьа товенна йолча жилпоселке а. Болхлой берашта лоаза моттиг яц. Лоацца аьлча, е йоагIаш йола терко яц укхаза болхлочун.

Собране ниtта белгалдаьккхар, кхестача пийшкашта а юхьча оборудованеха а ремонт во еш хилар. Масала, напремонт яьчул тIехьагIа шозза аварi хиннай № 2 йолча пийшка чу. Цехе слесараш тоъаш бац. тIаккха из чIоагIа Iатк оборудованеха еча ремонта дикала.

Каст-каста вочa бийдалца болх бу пийшкаша. Шламa химически состав хувцалу, цудухьа футеронкаш сиха тишлу. Футеровкана чIоагIа Iатк пийшкаш каст-каста юхаесцаяр а.

— Оборудованена дагоIаш дола Iунал дац, — аьлар собране цеха механика М. Баудинова. — Слесарий бригадаца 16 саг хила веза мета цхьъ мара вац. Кхестача пийшкий машинисташ а штатагIа хила боагIарел 4-зза кIезигагIа ба. Циггара дIадолалу деррига хьовзамаш. Капитальни ремонт яь яьлачул тIехьагIа акт а оттайнй дIалац оборудовани. СовнагIа баххаш ду механикашеи слесарашеи. Социалистически декхараш диццалийтад. ДикагIа хилча банъахьа йолаш яр гойтара агитаци а.

Сменни мастера С. Бакриеви кхестача пийшка машинистех раьза боацаш дувцар кхестача 2-ча пийшнах йоалла дом юхкхухьа турба Iо а хьда, клинкерни дом хьалуцца безаш йола электрофильтраш болх ца беш латт ахаш. Из бахьан долаш дукха маьхера бийдаз йол, хIаьта нормагIа йойта йиш яр 1 процентал кIезигагIа я.

Коммунисташа белгалдаьхар, болхлой балха хьабакха хьалулгеи ханал хьалха балхара цIаухилгеи хIанз а дIаданнханза хилар. Болх геттара во бу. Йоахар цар хальа тIахьожама группо, комсомола комитето. Цхй боарам тIа а даьккха дIаоттадьдац политически экономически дешар. Каст-каста юкъагIъьлай политически экономически кружокашкара занятеш. Социалистически яхь вIашагIйолачч формализм дукха я. ВIаштIехьдаьккадац пенгассташ, «Молнеш», къахьегама листонаш яраеилга. Нагахьа дигадехачa хана мара болхлошта хьалхашка къамаьлаш дац агитаторашa, политинформаторашa. Лоацца аьлча, тесса битаб политико - кхетама болх. ХIаьта партийни организаци царца а кхыча а кхоачамбоацараш ца машар а баь Iеш я.

Дийцача дешвех аьцз соцам тIанийцар коммунисташа.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

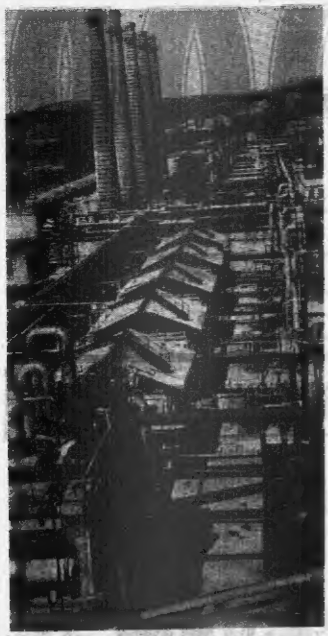

ФОТОРЕПОРТАЖ

Укх тIеххьарча шерашка вай республике меттел, шахьарча а ше санна йолча химически предприятешта юкъе аьржача ЕрригсоюзнИ социалистически яхье цхьа санна, дуккхаза а коталонаш яьхарек я СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода коллектив. Уж толамаш доахача хьинаре къа а хьегаш, химикий болх боагIача боарамагIа дIабахийтара дизза дакъа лаьцарек ба КИП-а цеха болхлой. Царех цаI я 25 шу совгIа хана цу цхьан цехе къахьегаш йола приборист Антонина Валентина. Цу шерашка [illegible]

Хьинаре къахьегаш цо даьха толамаш белгал а доккхаш дукха совгIаташ тийнад цунна. Царна юкъе я Къахьегама ЦIечу Байрах орден а.

ТIа-тIа шерлуш, йоккхагIа хулаш боагIа завод. ХIанзарча хано дIа ма деххара йола технологически оборудованеш я завода цехашка болх беш. Химически продукце дуккхача тайпашта паччахьалкхен дикала Знак хьожаьй.

КПСС XXVI съезда сийна йоаржаьча яхье хьалха латташ хьабоагIа къахьегама ветеранаш, коммунисташ, бокъагIбола [illegible] Тимошенко Владимир Тимофаевеи Алексейи.

СУРТАШ ТIА: приборист А. Антонина, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода [illegible], [illegible] В. Тимошенко А. Тимофееви.

С. ХУТАЕВА
суртеши тексти.

ГIУЛАКХ ИШТТА ДЕ ДАГIАЦ

РЕЙД

— Наьнагiа доагiаш хiана хьалла чудаьхад тхо шо долча. Къамих даарех тхона дала фуд шуга?

— Гуляш.

— Из къамаи даарех да ала гIерт шо?

— ГIертаца, кхы цхьаккха тайпа даар тхо долча дац ала гIерт.

— ТIаккха фу дича бехьахьа да сaха?

— Шоаи лоIам ба шуга.

— Мегаргда, хIаьта керле [illegible]

— Царех цхьаккха хIама яц тхога.

Иштта тIаэц хIама дае баьхка вах Урус - Мартановски райпо «Башлам» яхача кафе болхлоша. Эггара дукхагIа нах дIа-юха лелача Баку—Ростов наькъа йисте я из кафе. Дукха бIаьш автомашинаши пассажираш, туристаш йийца йолка автобусаши дIа-юха ух цу автомагистрале гIолла. Царна юкъе хул дуккхашха вай республике гIолла чакхбоалаш бола пассажираш, туристаш, кхыбараш, цудухьа цар чIоагIа безам хул, вайнахьа даарех чам бакха, уж доаза. Цхьабакъда, наькъагIа арабаьнна боагIараштa къамай даарех [illegible] хилац укхаза. Юкъарча кха[illegible] кафе [illegible] гуляши чанахи мара [illegible] ХIанз кафе [illegible] Мовсараев [illegible] дина [illegible] соннахьа йоача совхозашкеи колхозашкеи, хIаьта уж укхаза доацаш да. Тхо нийсденначa дийнахьа сайна мара цIаккха хилац тха цаIшиъ блюда мара яхаш дувц кафе болхлоша шоаш а.

Тха рейдови бригада кафе нийсъелар делкъийга хIама дуача хана. Арахьа чIоагIа йIайха яр. Дукха нах бар йий дохкача оала чуи шашлык доттача моттига гонахьех. Царех цхьабараша хий хетт буфетчицага. Тхо долча хий дац, кхоачаденнад, яхаш сихьенна йий дохкаш я из. Цхьабакъда, рейдови бригада членашта буфетчицас лочкъа а даь дIаоттадаьча «Таркун» яхача хин ши яьшке прилавка кIалхара норайир. Цхьа минут хьалха къамарг тIоаде а хи тIадам бац яхаш лаьтта буфетчица бехказа ала гIерт сайна чудахьа дитадар ае из яхаш. Иштта сурт дар йий дохкача зале 13 августе тхона хьалхашка эттар.

Кафе нийслуш долча кхоачамбоацараша къаьгга хьахьокхаш дар Урус - Мартановски райпо кулгалхой оагIонгахьара кафе коллективо беча балха цхьаккха тайпа тIахьожам ца лоаттабелга. Укхаза балха нийслуш да кхыметтел пхьегIаш юлачо а тIехьа маха кхача дIаталаш. Кафе рейдови бригада енай аьлча мара гучаваланзар шеф-повар ше а. Оаха аьча замечанешта дукха бахьанаш уттадора цо бехказа вала гIерташ. Укхаза хIама дае боагIараштa эшаш дац уттаду бахьанаш, царна эш чам бола кхача. Из «Башламе» доацаш да. Укхаза доацаш да горчица, бурч, салфеткаш, церг техача а лич боиккхалургбоацеш бурилгаш а хинна чIоагIденна латт тух.

Уж санна дола гIулакхаш нийсделар тхона Аргунски горпо чайне а. Дийнахьа делкъийга укхаза Iо а хайша къаракъ молаш багIа нах. Истолаш тIа тух мара цхьаккха тайпа приправа яц. Чайнена тара а яц из, бIеха а чура помещени. Силаде шортта долаш долашехьа истолаш тIа доацаш да горчица, бурч.

— Силаде-м долаш дер уж, кхийнадац тха уж хьаопа, яхаш бехказа ала гIерт производства заведующи Агмирзаева Салмату.

Тха кхийнадац яхаш цо дувцачох мала тешаргва. Из дувца дезаш а дац.

Буфетера товар хьахецача буфетчица Мусаев Абуязита тхогара доагIачул кIезагагIа даьннхар 24 кепиг ахча, хIара веза чу 150 грамм йолаш хьайицача шин порци коньяках ашадаьр 5 грамм мара хиланзар. Хьайицача устагIаи дулха кхаь порцех кийша дулх 10 грамм хилар.

Цул тIехьагIа тха рейдови бригада хьожаш хилар Сунженски райпоа чуйоагIача «Турист» яхача кафе коллективо беча балхага. Баку — Ростов наькъа йисте я из а. Укхаза а «Башламе» санна мара хьалдаа хIама дац. Цу гIулакха бехке ва производства заведующи Дакуев Iийса. Наха беа кхача лоаттабера дукха сагота йолаш а вац из. ХIаьта шашлычника Алиев Мовсара торговли дика дIайоьда. ЧIоагIа «безаме» тIаэц цо нах. Буфете а даха шун товар хьаэца ха еце, талонаш а йоацаш клиенташкара ахча хьаэцаш дIахец цо цайшаьй. Цудухьа хIара шашлыках 90 кепиг дала дезача цо дIаэц цхьаьца сом.

Сердало газета рейдови бригада:

А.-В. ЭЛЬМУРЗАЕВ,
Госторгинспекце инспектор.

Ш. КАГИРОВ,
«Комсомольское племя» яхача газета письмой отдела заведующи.

Б. КОСТОЕВ,
тха спец. корр.

Тоабе гойтара агитаце болх

Гойтара агитацех ма хулла дукхагIа пайда а эцаш КПСС XXVI съезда сийленна накъабехара, 1980 шера а иштта бIаьрчача пятилетка а планаш толамца кхоачашъяре къахьегамхой тIаберзабу партийни комитеташа, организацеша. Уж декхараш кхоачашдергдолаш я хIанзаре гойтара агитаце система.

Гойтара агитацех боалача пайдах дола дешаш хан-ханнахьа дувц партийни комитетий бюрошка, заседанешка, идеологически комиссешка, партийни актива совещанешка. ХIаьта КПСС горкоми, райкомашка, юххьанцарча партийни организацешка болх беш я гойтара агитаце советаш. Масала, 16 сагах латташ я парте горкома секретара кулгалдеш йола городской совет. Партийни, советски болхлошта цхьана цу совета чубоьх архитектораш, художникаш, предприятей специалисташ.

Районни юххьанцарчеи советашта организационни а методически а юкъара кулгалду, белгальъ мероприятеш кхоачашъяра цар низ тIаберзабу, рекомендацеш уттаю городской совето. Масала, городской совета заседане дийцар Октябрьски районе «Гойтара агитаце средстваш дIаниIсъяра, идейно - политически боарме кийчъяра принципах». «Швейно - производственни объединене 1980 шера планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдари гойтара агитаце средствах пайда эцара практиках» дола дешаш.

Вайна ховчча тайпара, гойтара агитаце художественни боарам доккхагIча даьккъе тийша ба из кийчъярех. Цхьабакъда, лаьрххIа цу гIулакха дола дешар дийша бац царех дукхагIбараш. Цу гIулакха лоархIам а беш парте горкомо вIашагIъеллай массаза а болх беш йола художникий-оформителий семинар. Укхаза цахаддаш дувц улицаш, майдаш, производствай участкаш декоративно-художественни кийчъяра, иштта балха опыт дIа-юха эцара дешаш. Пайдане долга гуш да перспективни планировани яра гIулакх а.

Отта а яь кхоачашъе йоаяь я 1979 — 1981 шерашка город Грозный художественно - архитектурни кийчъяра план. Цу тIа белгалдаьккхай города майдаш, улицаш, цхьайола микрорайонаш кийчъяра тематика, уж балхаш де деза ханаш. Пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяра къахьегамхой тIаберзабелга, социалистически яхь дегIайоалаелга, «ХIара балха денна дикала знак!», «ТIехьабусараш боацаш бе болх!» яхача девизагIа, кхом барам хьурмат дарах тIехьа къовсам лоаттабар, социализмана карагIдаьнараштa, КПСС ЦК Пленумий решенешта пропаганда яр, советски вахара хьисап масе оагIорахьара дIахьокхар, дIахо монументальни пропаганда дегIайоалаяр да политически агитаце плана керттердар. Из плана толамца кхоачашъяра боккха аьттув болаш ба гороа проектировщикашта, художникашта - оформителашта, архитектораашта юкъе отта бувзам.

Укх тIеххьарча хана город Грозне улицашка, майдашка хьалтехай хоза кийчъяь архитектурно - художественни композицеш, панноаш, тематически стендаш, кхыйола гойтара агитаце средстваш. Масала, Ленина цIерагIча проспектагIа массаза вIаштараьча цIеной оагIонашта хьалтехай хоза кийчъяь В. И. Ленинеи Карл Марксеи портреташ тIадола 2 панно. Тухачевске цIерагIча улица тIа кийчъяь «СССР Конституци кхоачашъеш ю» яхача темах йола массе тайпара гойтара агитаци.

Дика куц даьннад Старопромысловски шоссе а. Укхаза хьалтеха доала Л. И. Брежнева композиционни портрет. ХIаьта наькъа бIоахьала дехьа-сехьа я «Иштта аьлар халкъа котало», «Комсомол — тешаме гIонча, резерв я парте», «Марсех жIовнек сийле!», «СССР бIаьшеренашка яхийла!», иштта кхыйола панноаш.

Заводской районе а тIеххьарча хана алсамъяьккхай монументальни гойтара агитаци. Хоза кийчъяь я «ТIехьабусараш боацаш бе болх», «Юкъара порядок дика хьийра къовсам лоаттабе, заводчанаш!», «Советски Iаьдала шерашка Нохч-ГIалгIайче», «Кортамукъача республикай йохаргйоаца союз!» аьлла йола лозунгаш.

Гойтара агитаци ший хан-нахьа кердайоаккхилга лоархIаме гIулакх хеташ я городской районни гойтара агитаце советаш. Масала, 36 участкерча тишъенача дIамигача щитаншта меттел Старопромысловски совета рекомендацегIа оттаьй йоккха 2 панно, «Вераш — вай тIехье», СССР Конституце книжка, кхыдараш.

Цу еррига мероприятей юкъарча системе я интернациональни атеистически тематика. Планах оттае езаш я «СССР халкъий доттагIал — Октябра сийлахь-йоккха котало» медучилища паркеи «Дуне хьахиларах Iилмон динои дувцараш» С. М. Кирова цIерагIча паркеи яха панноаш, Старопромысловски шоссе аэропортагахьа дIачухьовзача сайтта хьалтьай халкъий доттагIала а КПСС кулгаладара гIулакха а хетаяь йола шин оагIорахьара пилон.

Хоза кийчъе йолаьй Грозне чувоагIа цхьайола моттигаш. Масала, Петропавловски шоссе гIолла чувоагIача оттаергья «Кортамукъача республикай йохаргйоацача союзо даиманна кхотаьй Сийлахь-йоккха Русь!» яха монументальни конструкци.

Гойтара агитаци кийчъяра дика кIамаш карагIдаьнадале а, хIанзарча хано дIадехарашта лерттIа йоп луш дац партийни комитеташеи организацешеи цу лоархIамеча гIулакха кулгалдара болх. Цхьайолча партийни организацешка сихха чакхдаккхац шоаш кхоачаде оттадьр. Хала бовзаче тайпара дика хилац гойтара агитаце боарем. Масала, ЦОМ-2 металлист яхача Нохч-ГIалгIай химически заводашка, металлсиладе, Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводa цхьайолча цехашка, кхычахьа коллективана хьалхашка латтача декхарашца бувзам болаш яц гойтара агитаци, тIахьехаш мара бац нерттерча дакъъара цуй чулоацам.

М. ЮСУПОВ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

АГИТБРИГАДА — КХАШКА

Хьинареча къахьегама ха тIаэттай Советки районa «Новая жизнь» колхоза тхьамка леладерашта: тхьамкий юрдаш хьайоахаш боахкуж. Хаоттама хьалаш ма хетта хиннадеце а, шоаш тIанийца доккхий социалистически декхараш кхоачаш а тIехкхоачаш а де лаьрхIа ба колхозхой.

Тхьамка леладераш болча каст-каста хьоашагIа ух Зоверча юртарча культура ЦIен агитбригада. Хозача илледа, массача халхарца колхозхой деташ ураутттаду агитбригада доакъашхоша.

Иштта, укх деношка цар дика тIанийцар агитбригадо оттадаь концерт. Цул совгIа, культура Цен директора А. Ичаева дийцар КПСС июньски (1980 ш.) Пленума материалех. ХIаьта библиотекара К. Бурсагова царна деша деладар кердa газеташи журналаши.

Агитбригада хьинареча доакъашхоех ба кхай тIа къахьегаш бола тхьамка леладераш З. Агамерзоева, В. Ерина, И. Чамаев, Х. Касумов, З. Идарбаева, кхыбараш.

Б. СОЛТАГИРЕЕВ.

ШУ ДИКА ЧАКХДОАККХАРГДА

Письмой обзор

Укх тIеххьарча хана дукхагIа каьхаташ ух тха редакце КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте эттача производственни коллективаша доахача къахьегама толамех, пятилетка дика чакхъяккхара тIехьа йоаржаьча социалистически яхьах лаьца.

ГIишлон материалий гIишлон индустрен Аргунски комбината болхлоша КПСС XXVI съезда сийленна накъабахара «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагIа шерра социалистически яхь а йоаржаь, продукци маьхала аккхара ворхI бетта план 100.5 проценти къахьегама оасарле лакхъяри задани 102 проценти кхоачашъяьй, яхаш язду КПСС Шалински райкома «Знание» яхача общества болхлочо **В. Зангаева**.

Предприяте яхье хьалхара моттиг яьккхай Исмаилов Руслан керте латтача формовочни цеха коллективо. ХIаьта бригадашта юкъе хьалха латташ я парггрупорг Дадаев Асланбек, профсоюза цехкома председатель Шакумов Василий, комсорг Зурушева Хьади керте латта коллективаш. Шоай новкъосташта хьохкам телаш къахьегаш ба Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат токарь Осмаева Марха, каменщик Тейсаев Вахит, слесарь Темирханов Iумар, кхыбараш.

Иттлагiча пятилетка заданин ханал хьалха кхоачашъяра Аргунски «Пищемаш» завода болхлоша лоаттабеча къовсамах язду **М. Эзендиева**. Дерригача технико-экономически хьокхамий ворхI бетта план цо тIехкхоачашъьй. Планал совгIа продукци арахецара тIанийца социалистически декхараш диъалза совгIа, хIаьта задание л совгIа продукци маьхала аккхара декхар 1,5-зза гаргга тIеххкхоачашдаьд завода болхлоша. Къахьегама оасарле лакхъяра задани 4 процент тIеххкхоачаш а яь, цуи чотагIа арахийцай планал совгIа мел йола продукци. Духхьал укх шера хьалхарча ялх бетта кхояьй 43 эзар киловатт - сахьат электроэнерги, 136 тонн металл. Рационализатораш кийч а яь производство юкъейоалаьча рационализаторски предложенеша баь пайда 6200 сом да.

Къаьстта дика къахьегаш я Бисултанов Жамлайла керте латтача механо-сборочни цеха коллективи Осмаева Хьавас кулгалдеча токарий-револьверщикий бригада коллективи. Укх деношка Хьава керте латтача бригадана «СССР яйгачен кхачени машинаш еча промышленноста министерства дикагIйола бригада» яха сийлен цIи еннай. Шоай тамагIа а долаш продукци кийчъеш ба цу бригадера болхлой Тембулатова ПаьтIамат, Нагиева Азман, Борщигова Iайшет, электросварщик Барзулаева Губа, слесарь - сборщик Пикаев Петр, аьшкапхьар Шамилев Исхадин, кхыбараш.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча «Грознефтегаз» яхача мехкдаьттагазовни управлене болхлоша шоай хьинарн низ кхо па беш къахьег марте аргIанарча XXVI съезда сийленца накъабахара, яхаш язду тха штате воацача корреспондента **А. Тишенкос**.

Духхьал июль бетта палнагIа лаьрхIачул совгIа цар ялх миллион гаргга кубически метр гази 10200 тонн стабильни доаца газови бензини даьккхад. Из лакхерча сортагIа долаш мехкдаьтта чакхдоахарашка дIа а деннад. Ер шу доладелча денз планал совгIа даьккхад цар 19.8 эзар тонн газови бензин, хIаьта баь пайда 955 эзар сом да.

Ростовчаний инициативагIа яхье яьнача еррига цехаша, сменаша тIеххкхоачашъю шоай планови задани. Башха-дика толамаш доахаш ба компрессорий машинисташ Дагаев Шамиль, Кондратенко Александар, Давудов Йоанхап, Черанков Николай, слесарь Лисицкий Анатолий, Закурдаев Николай, Шепиев Махьмуд, операторaш Магомадов Кали, Омарова Аймани, Шевлякова Валентина, лаборантка Солнышкина Татьяна, кхыбараш.

«Грозэнергоремонт» яхача ремонтно - наладочни предприяте болхлоша КПСС XXVI съезда сийна тIанийца декхараш толамца кхоачашдеш хиларах дувц «Грозэнерго» оператора **Х. Суруханова**. Ремонтникашa дош деннадар Аргунски № 4 йолча электростанцерча котлоагрегата еш йола ремонт тIеххьиxa хилийта, из ханал шиъ ди хьалха чакхьяккха, хIаьта вежарашха йолча Дагестанерча Гергебельски ГЭС-ерча гидротурбинана еш йола ремонт ханал цхьа ди хьалха чакхъяккха. Кхоачашдаь ремонтни балхаш дика чакхдаха. Уж декхараш ремонтникаша толамца кхоачашдеш да.

Белгалъьйна дика къа а хьегаш, социалистически яхье хьалха латташ я укхаза Н. Джабаев, Н. Агеев, А. Таиев керте латта слесарий бригадаши Ю. Решетова, И. Некказакова кулгалдеча сварщикий бригадаши. Цхьаьнкха смена дIаяхийтац цар шоая норма дика тIехкхоачаш ца еш.

«ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача денизагIа В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе аьржача яхье дIабахача бетта итогаш йича хьалхара моттиг хьожайир Л. К. Карасько керте латтача центральни заводской лабораторерча цхьоалагIча товарни отдела коллективана, яхаш язду тхога «Нефтехимик» яхачи газета болхлочо **Гадаборшев Iамархана**.

«ХIара балха денна — дикала Знак» хьожайIаш чакхбаьккхар дIабаха бутт Буганина Антонина Михайловна керте латтача химикий бригадо а. Шин ханназьехи дикен лоаттаборе тIахьожам, кхом бора реагентий, кхыйолча материалий. Шоай новкъосташта хьохкам а телаш укхаза къахьегаш хилар лаборанташ Р. И. Омельяненко, Л. П. Гостева, кхыбараш.

КПСС XXVI съезда сийленна накъабахаре, иттлагIча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра яьржача яхье дика толамаш доахаш я Н. Ф. Чесалова керте латтача кхоалагIча отдела болхлой а. Царех ба лаборанташ Л. Н. Шаврина, Л. Н. Лазаренко, С. С. Сулейманова, кхыбараш.

Казахски ССР 60 шу дизарга

НИЙСА БОКЪО ЙОЛЧА ПХИЙТТАНЕХ ЦАӀ

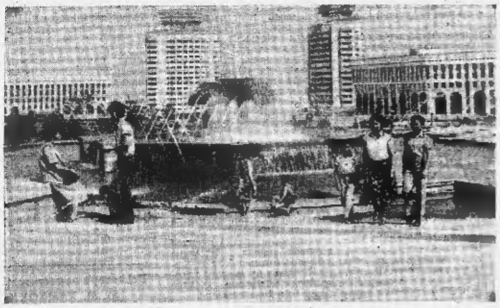

«БӀарг ма кхоачча ядача Казахстана аренашка хьалъэттай вай ханара промышленни юртбоахамеи гиганташ, школаш, больницаш, културни центраш йола дика тоаянь городаши юрташи. Алтайгара дениз Каспега кхаччалца хоалуш да керда, гӀоза, кразе вахар».

Л. И. БРЕЖНЕВ.

Советски Казахстан — Советски мехка цхьатарра нийса бокъо йолча пхийтта республикаех социалистически республика я.

Казахски халкъа 60 шера хьабена никъ — Ленински къаман политика котъяларна къаьгта доладе тешал. Дукхьала цхьан ноахала хана хьалха тӀехьайнсе хиннача пачхьа Россе цхьан къаман йистах дегӀаена социалистически республика хиннай. Казахаша эрсий а вай мехка воашал долча кхыча а халкъай новкъосталца эргадоахаш тоаду Ӏалам, дийнаю лъсеахенаш, хьалъю вай ханара индустре центраш. Республике хьаьнииз бола экономика мехка цаӀ йолча халкъа боахама комплекса лоархӀаметӀа дола даькъа да.

Казахстана техан дӀаловц мехка промышленноста валовой продукце хьалхарчарех цхьа моттиг, хӀаьта цхьанцадола металлаш доахача хьалхара моттиг, мехкдатта даккхара шоллагӀа, кӀорн электроэнергии яккхара — кхоалагӀа моттиг. Республике хьаю гусеничи тракторащ, шахтай комбайнаш, металлообработка ю станокаш, экскаваторащ, автоматика приборащ, кхыдраш.

Казахски ССР — доагорадэнергетически промышленносто йоккха центр. Укхаза карте XXV съезда решенешка хьежжа дегӀайоагӀаш к Павлодар-Экибастузски промышленни комплекс.

Казахски ССР — мехка йоккхагӀйола ялат хьувкъа моттиг я. Дукха ялат лу мехка целинас. Республике караерзалъяр эри даьдача лаьттай эттара йоккхагӀйола майда — 25 миллион гектар. Эри даьда лаьтташ карадерзадеча доккха гӀулакх дир Леонид Ильич Брежнева.

Социализма дуне эргадахара лиса къаьгга хьахьокхаш да халкъа образовани, Ӏилма, культура вӀалла ца хиннача тайнара дегӀадоагӀаш хилар. Революця хилалехьа кӀал бахача нахах дийша барош шин процентал тӀех ца хиннача хӀанз болх беш а кӀис заартаргга школа. цар чу дешаш ва 3,3 миллион дешархо. Укхаза болх беш я 55 лакхерех 230 лаьрххӀа юкъерех дешара заведени, республиканский Ӏилмай Академи, микромирагара дениз космосага кхаччалца долча лостамегӀа тохкамий а практически а балхаш деш йола дукха Ӏилман учреждениеш.

Республике шерра лыржай иттлагӀча пятилетна планаш кхоачашъяра тӀехьара социалистически ях. ДӀахо Казахстана къахьегамхошта хьалхашка латт КПСС XXVI съезда даха ма доагӀара накъадахара тӀехьа дӀаболабаьча деррнгача халкъа боахаме керда хьокхамаш доахилга.

СУРТА ТӀА: Алма-Ата. Советски Казахстана столица керда майда.

И. БУДНЕВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

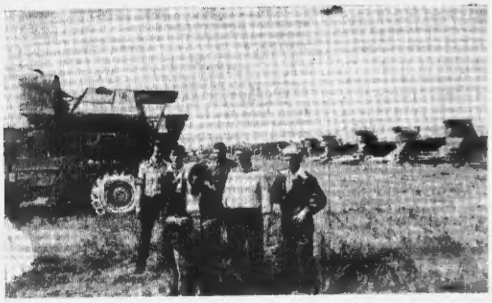

Пачхьалкхено низ болча юртбоахма техникаца ӀалашЪьй Казахстана целинна совхозаш. Механизатора специальность эттара чӀоагӀагӀа лаха лоархӀаш сий деши я укхана. Мехка йоккаш я Боровской района «Харьковский» совхоза хьалхалатта болхло Социалистически Къахьегама Турпал. СССР Пачхьалкхен преме лауреат, СССР Лаккхехьарча Совета депутат Камшат Доненбаева. Цунгара хьоьхам а эцаш Казахстане ззараш цхьанах хайшар тракторащ тӀа. Кайшатаца цхьана совхоза доккхача кхай тӀа къахьегаш ба КосолаповгӀар боккха дезах а.

СУРТА ТӀА: К. Доненбаева (хьалхарчо плане) КосолаповгӀарца цхьана.

В. ДАВЫДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КАЗАХСКИ ССР. В. И. Ленина цӀерагӀа Усть-Каменогорски даша-цинкови комбинат — республика боа болча металлурге флагман.

Комбината метала лоаладеча цехе дика сий деш я укх тиъа шера СССР сийлен металлург, коммунист К. М. Берест керте латта № 3 йола смена. Цу коллективо март бетта кхоачалъьяй цӀаста даккхара йола хе шера илан. ХӀанз смена цхьайттлагӀча пятилетке чотагӀа къахьегаш я.

СУРТА ТӀА: (кърдехьера лаьттехьа): смена оператор Е. И. Лаптюнова, мастер коммунист К. М. Берест, плавкий бригадир В. И. Гоян, СССР сийлен металлург А. П. Титов, загрузчикий бригадир С. С. Сулейманов, плавильщик цехкома член, смена спорторганизатор Ю. С. Яковлев.

Г. ГЕЛЬФАНДА сурт.
ТАСС фотохроника.

Цхьан лелаеча гӀулакхий доалаш

ДОТТАГӀАЛОИ КЪОНАЛОИ ХЬАКХЕЛЛА

...Улан - Баторгера къилбаседа оагӀоракъа асфальта сира ленти а санна йода автомобильни магистраль. Шерача атагӀене чахкъювлаш, лакхача довкъаш тӀа ювлаш дийнахьа а бус а лел цу тӀа гӀолла машинаш. Дехьен сехьен гучалелх керда городаш, юрташ, госхозаш, урагӀаух промышленни предприятей турбашнара кӀура, бӀаргагу хӀамаш дӀайийна кхаш. Цхьан хана лъсса ялча бӀарг ма кхоачча ядача аренашка хиннача доккхийча хувцамашта бӀарг тӀаотт хьалха Монголе хинначоа.

«Найрамдал» — монгольски меттала «доттагӀал» яхалга да — халкъа Монголе эттара дукъагӀа даьржа а хьезадеш а дола дош. Дизза ткъо шу далалехьа хьахиннача социалистически мехкашкарча халкъашта юкъера вежарашка лeладу гӀулакхаш къаьгга хьахьокхаш йолча Дархан яхача городо цу дешаца тӀаийбу шоай хьишцй.

Дархан эттара хьалха соца яйзар 60-гӀа шераш юкъекхьачача хана, город хьалъе хьалхара ихера Ӏобилла деррига а диъ цу мара даьннадацар цу хане. Хала дар цу хане чох миштa город хургъя ала. Бакъда, сийнача сигала лакхаа урагӀаяхача подъемни краний догам дича санна йолча стрелаша, СЭВ членаш долча мехкий байрахаш тӀа а ягӀаш хьалъеш латтача гӀишлоша тенал доре ухказа геттара дунъя гӀишлош хьалъеш латтилга.

ДӀаяхар ха, цхьан хана ӀӀомига машиннахьа станци хиннача тахан хьалъэттай низ бола промышленни комплекс — столица дӀаьлча шоллагӀа моттиг дӀалоаца Монголе индустриальни центр. «Дархан» яха дош эрсий меттала даьккхача «мастерь», «кузнец» яхалга да. ХӀаьга цун ший маӀаи а да. Деша а доацаш, шоай гӀулакхий бокъонца болча мастерий — советски, болгарски, венгерски, польски, чехословацки гӀишлонхой — «автографаш» хог дӀа мел баьккхача бӀаргагу.

Бекъача, бакъда, шема дарре дувцача цифрай меттела аьлча, укх тайпара сурт гучадоал: хӀанз Дархане шера арахена продукци беррнгача мехко 1955 шера арахийцар миссел я. Укхаза йоаккх республика ерригача электроэнергех 25 процент, гӀишлош хьалъеча дӀаяхийтача кирпичиках 40 процент ерригa а силикатни кирпичи ишттa цементи. Города промышленноста дукхаға доалъой продукци Монголе лаьрхӀа а ца Ӏеш, дерригача дунен рынке а дика лоархӀаш я. Вежарашка долча мехкашкара баьккa Дархане болх беча никалаша предприятеш хьалъяра а уж караерзаара а новкъостал даьа ца Ӏеш, лакха квалификаци йола къаман кадраш а кийчъю. Уж кийчъеча къаьстта теркам тӀаухийт кагирхошта.

Из кхетадеш а да. Тоъам ба города массехк предприяте вахача, цун шера а сийрда а йолча улицашка гӀолла такхаьлча, массанахьа а шоана гургъя безаме, хьинар долча кагирхой юхьмараш. Статистико тешал ду: Дархане вахача 60 заар сагах 90 процент ткъаь итт шу дилаза бола кагирхой ба.

— Кагирхой тӀа городе массадолча гӀулакха корта ба, — дуац тхо вӀашагӀкхийттача хана дарханскии ревсомола горкома хьалхарча секретара Ж. Лхундэвнямна.

— Дешаш ба, болх бу, бехктокхаме гӀулакхаш леладу.

Ткъо шу дукха ха яц, къаьстта а хӀакзарча города. Бакъда, вежарашка долча мехкашкарча специалисташца цхьана Дархана къахьегамхоша даьхача толамаша хьахьокх доттагӀлен бокъонца йола тамашаш бӀаргиий та низ болга.

А. ДЕНИСОВИЧ,
ТАСС корр.
Улан-Батор.

Доазол дехьара

АПН корреспонденташа хоамаш ду

Гренланде шан къайле

Гаррисбергерча (США) атомни станце авари хилча дениз Дане кхы а сихъеннай мехка АЭС хьалъяр бакъахьа да-дац яхача вешах йола дебаташ. Дукха ха йоацаш кхы а нихьара яьзар уж Гренланде американски атомни реактора эксплуатаци ярах йолча факташа.

Гучадаьннача тайпара, 1960-ча шера дениз 1963-ча шерага кхаччалца йолча хана Гренландерча «Кэм Сенчури» яхача пъайлагӀарча американски тӀема базе болх беш хиннай «ПМ-2а» оалача мобильни энергетически реактора экспериментальни образец. На яр низ бола радарний станцеш кхыйола системаши диллар-ча средствашна энергетически даькъе Ӏалашъе чӀоагӀа хала долча е вӀалла вӀаштӀехьа доацача районашка схьача тӀема объектай къаьсттача хьалашка болх бара Пентагоно хьаеш йолча цу тайпарча установкай шоллагӀча ноахала тохкамаш дей дӀахо тоадеи лаьрхӀа.

Датски общественноста а Гренланде дилла бахаш болча наха а ца хойташ вӀалла тешаме йоаца устройствашка миштaй хьийжаб, царех доккха зулам дала мегаш хилар бахьан долаш США цу тайпара «тохкамаш» да а ца деш. Американски тӀема гӀулакхаш тӀарча хьакимий вӀаштӀехьдаьннад датски Ӏаьдалашка цхьанне а ца даь хӀама дайта: цар бокъо еннай американцашта датчаний оагӀорахьара цхьаккха а тӀахьожам боацаш шоай эксперименташ е меттел. реактор шелъеча система чура радиоактивни хий бурув а теха лаьрххӀа цу гӀулакха ььякка-ча скважина чу а детташ кӀоаргга гӀайран цу района тӀа уллача шана кӀал даха.

Цхьанна хӀаман уйла а ца еш даьча цу гӀулакха тӀехьале сиха гучаьъяф. 1963 шерре я (вешта аьлча эксплуатаци е лаьрхӀа хиннача ткъаь шерах кхо шу а далалехьа) «ПМ-2а» цкъаьинахьа соца а яь сиха США цхьан тӀема базе дӀайихьар. Официальни версега диллача цун бахьан дар, кӀоарга тоннелаш а аьха из установка латташ хиннача моттигера «ма хьар». Цхьабакъда, карарча шера июнь бетта гучадаьлар, реактор сацара бахьан массехк оатхал талхар, дерхӀаш долча тайпара, кхыметтел авареш а хинна хилар а долга. «Форсвар» яхача журнала тӀа араьяннаяр дунен проблемаш тохкача шведски инститyта балхахочо О. Вилнеса, установкана эксплуатаци еча хана кхерамалено дӀадеха элементарни гӀулакхаш кхоачам а ца деш база йолча районе 4000 тонн хулаш бола ша радиоактивни йолча юхехсача хӀамашца бӀехбь хилар гучалоаккхаш йола материал. Из хӀима хьийад духьал радиоактивни хиш йовхал Ӏатиъа а Ӏатиъаш тӀа тӀа шерлуш лаьттича скважинана чуахийта а, хӀаьта ишттa реактора шийла чурча уплотнителашка гӀолла из чура дӀаиха а хилар бахьан долаш.

Датски парламенте даьча хаттара ше жоп луш, гоналхьара го лорабара министра Е. Холста хоам бир, оборудованена эвакуаци еш латташ американцаша геттара чӀоагӀа бӀехбаьча шаи цхьадола даькъа дӀа а дихьал. хӀаьта иштта ерригача районе радиоактивность меллаи хьожаш тохкамаш в даьд аьнна. Тохкамаша радиоактивноста боарам лакха ца хилар хьахьекхад аьнна министри заялени аьнле а, цуяна ала лацар уж тохкамаш мишта даьд. Дувцаш де шан тӀера тӀоа мара теха ца хила мег яхаш. Цхьанна а скважинана бурув мича техад бӀеха хий чуахийта скважина йолча районе кӀоргга ша кӀал радиаце боарам меллаб хьажара.

Тернам тӀаоаш да, министра дуацаш дола деррига тохкамаш духхьал американций персонало даь хилар а хӀаьта датчанашка кхаьчараш американцаша хьатерка даннеш мара ца хилар а. Иштта тернал ца де йиш йоацаш да цул тӀехьагӀа дукха ялалехьа Пентагоно геттара боккха тӀема лоархӀам болаш я яхаш ювцаш хинна «Кэмп Сэнчури» яха база ше дӀакъайла хилар. Алы йиза бокъо йолаш да, из дӀаннкхара бахьан США оборона хьакъехьара цуя лоархӀам цӀахха лохбалар и довцаш, радиаке боарам база лелаеш болча наьха уназцӀеноана из кхераме йолаш лакхбалар даьина.

Гренланде а кхыметтел Дане а саьнх а буваш белалдоахаш да гренландски шах йоахка чӀоагӀа зулам дала тарлуш йола хӀамаш меллаи ха йиш йоацаш хилар.

Реактор чулаьтта тоннель из дӀайихьачул тӀехьагӀа баьча шан дозал доа а ца луш чухаьрцай хӀанз, хӀаьта радиоактивни дохьаж тӀа-тӀа гаргахоачаш латт цунах радиоактивни айсберг хургбол-ча океана.

Сурт деррига а чулоацаш хилийтар духьа аьнначоа тӀатоха деза. «Кэмп Сэнчури» 1968 шера Б-52 яха американски стратегически бомбардировщик ехача Туле оалача американски эттара йоккхагӀа йолча тӀема базана ерригa а 160 километр мара гаьна хинна ца хилар. Из йохаш лийлхад цун ядерни бомбай детонаторащ, иразa атомни бомбаш лийлхаеце а, аварк хиннача моттигера ша радиоактивни плутоне чӀоагӀа бӀехбаьбар.

Хетаргахьа, цхьан хана хургбола гляциологаш, гренландски шана тохкамаш деш цецбаргба цунах доахкача, къайленаш Пентагона архивашка хьежача мара ха йиш йоацача цхьадолча хӀамаех.

А. ПОЛЮХОВ,
АПН соб. корр.
Копенгаген.

Реакценеи фашизманеи духьала

БОЛИВИ: ХАЛКЪО ЛОВРГБАЦ ТИРАНАШ

Боливе мохк оагаш санна, каст-каста хулаш я военни перевороташ. Юха а, массадагӀа да ма, хӀана, эскарачинаша Ӏаьдал бе деллад. Шоай къаманца мара кхычахьа цхьаннахьа а тӀом ца баьча инаралаша граждански правительство дӀаьеккхай, парламент эккхаьй. тӀема хьалаш оттадаьд. ташкаш улица тӀа араьяхай. стадионех концлагераш яьй, тутекташ хьайоах горнякий посёлкаш. Чов хинарашии бовбараши бӀаьш ба.

Боливийски событееех лаьца Вашингтона официальни викалаша фуннагӀа-моллагӀа дувце а, уж хьоаярах бола бехктоцхам беррига а тӀабуж ВӀашагӀкхийттача Штатий доал деча гӀозараштa. Малав боливийски эскарагера тийнар. Из Ӏонадаьр цунна кулгалдеш хиннар? Пентагон. Малив Боливе чурча гӀулакхашта массаназьа чугӀерташ хиннар, питам юкъебийхкар, политикаштеи тӀемахоштеи юкъе моагагӀал дийхкар? Пачхьалкхен департамент. Малав Боливе рейнджераш лелабаьр, цигача шийй агентура дӀачуахийтар, зуламаш даьр, мехка экономика хьакура ца оттийтар? ЦРУ. Кубински революце котало яккхале итт шу хьалха. 1950 шера, цу республикана гонахьа гӀолла ЦРУ листа мала баь хилараx ше ма зарра дийцар 1969 шера инарала Борнентоса правительства чурча гӀулакхий министр хиннача Антонио Аргедаса. Малав тӀеххьара аьлча, гӀоравнина латиноамерикански революционер Эрнесто Че Геварy а цун гӀончий а боабаркраш, малав цул тӀехьагӀа Барриентос дӀаваьккхар, боливийски патриот, Буэнос-Айресе эмиграце дӀаваха хинна мехка президент Хуан Хосе Торрес вера бехктокхама кӀал оттаргвар? Уж беррнгаш а ЦРУ планаш шалтеи джентельменаш ба.

Ӏоешал цу джентельменаша Чиле лелабьчох йола сенатор Черч керте латтача США конгресса сенатски комиссе заседане стенограмма. ВӀалла а шек боацаш цхьаккха ях доацаш шоашта Ӏоткъам бергбоикла гах тедаш, сонта, Ӏовдала тоабенна а боча лелабаь а болча ЦРУ «тӀаьдача гӀулакхий» говзанчаша ше ма дарра хьадувцар Вашингтона приказах. Сантьяго йолча США посольства тхояна кӀал шоаш Альенде законни правительства духьала заговор мишта кийчйир, шоеш полковникаши инаралаши мишта кӀбора, царна герз дӀа мишта телар, барта бахка ца тургараш дӀа мишта боахар, газетий, радио, телестанцей болхлошта кхааш мишта телар, доапар мишта дувцар. тӀеххьара а американски технически хьаькъало эттара тӀехьара арадаьккхачох пайда а эцаш, патриотишта Ӏадал тӀалоаттадара Пиночета шоаш консультаци мишта йора.

Иштта нхийстаб уж Чиле, Никарагуа, Сальвадоре, аргӀа хьаккьчай хӀанз Боливе — лаьттан ченашка шортти мехкдаьттеи кхыйола маьхера бийдаи йоахкача, бакъда, дукхха хьалха дениз американски монополеша уж дӀа а лийца «доше трона тӀа вагӀача къечуя» хьисапе болча мехка.

Вашингтоне ювца безам боагӀа сага бокъониш Афганистане советски бӀу «чукъелхар», цунца цхьана довгӀаш хет кхыча мехкашкарча, царна Советски Союз а йолаш, чурча гӀулакхашта чугӀертилга, массанахьа а переворотани заговораши елга, дунен моллагӀча мийнге шоай бӀу ухийтилга, хӀана аьча глобальни масштабашца уйла йича царна хет деррига дуне «шоай влияне зона» хила езаш санна. Цар даьр мегаргда, царга саго хӀама аргдац, царна форд гонга гӀолла мара багӀац.

Шоашта ца хеттачи тайпара цу гӀулакха гӀалат а буал уж, аргдар аз. ВӀаштӀехьдала а мег боливийски гориллай Ӏаьдал бе долла. Цу тайпара дола хӀама хьалха хулаш дац. Бакъда, из массаза хул наха тӀера из Ӏонхоссаш а хьадоагӀа. Ди доагӀаргда Батист Кубе, Самоса Никарагуа, империализма кхыйола марионеткаш дӀайоахаш санна кхы а уж юхабоагӀаргбоацаш нах мунъабаьнна я.

Бжезинский санна «шийлача тӀема» тӀаьхувш барий дер дайнача хана безам боагӀа социализм хьалха а тувсаш «бокъонаш йолча демократех» дувца. Философски даьсса къамаьлаш а дуцаш, цар йоах шоай лоӀамагӀа халкъо парламентски а президентски а хоржамаш а даь реформаш нийъ хьилоаце, тӀаккха США наха хетар де нийча хургья. Чилен Боливен хиначо хьахьокх цу тайпара леча къамаьлий кепиг мах боацилга. Вашингтон раьза йоаца нах харжа халкъ эттача США цу сахьате тохалу низагӀа шоай марионеткаш нувра чу боагӀабе.

Из дециӣ доллара дӀаьха кулг дӀа мел кхоачача хулар а? Вашингтоно иттазза хьалхадаьккхадеций Итале, Франце, кхыча малхбузехьарча мехкашка правительствашта коммунисташ юкъе болхе, США къаман кхерамэления тӀатувса кхерам санна ше лоархӀаргда, аьнна?

Боливе Ӏаьдал бе долла гориллай вӀаштӀехьдоале а, мехкара къахьегамхой цӀенкха а гора оттаргбац, говза йолча лики империализмана чулатта мотт боаца Ӏул хила цӀакха а раьза хургбац.

И. ГРИГУЛЕВИЧ,
СССР Ӏилмай Академе член-корреспондент.
(АПН).

ДУНЕН СТОЛИЦАШКА ГӀОЛЛА

«КӀайча города» керда кхел

«Маьлха город», «даим хиза теха латтача гаьний город» — иштта оал массанахьа кхоачача туристаша Зимбабве Республика столицах — Солсберех. Цхьабакъда укх тӀехьарча ханага кхаччалца шигарча моттигий экзотико дукха нах тӀаувзацар. Пхийтта шера гаргга осадни хьала тӀа хилар город. Кортамукъалена тӀехьа, расистски режимна духьала къовсам лоаттабеш хиннад деррига халкъ. Зимбабве халкъе духьала расисташа лоаттабаьча тӀемах юхедиса кӀирча хӀамаш хӀанз а гуш да. Итташ «зараш» африканцаш, цу дийнье Солсберe баьха наха а болаш, боабаьб. чӀубаха фусамаш йоацаш бисараш кхы а дукхагӀа ба.

Дукха ха йоацаш укхаза къиза тӀом лаьтталга гуш да йохаяь латта тӀема грузовикаш. бронетранспортераш бӀаргаийча.

Мукъаьккхачул тӀехьагӀа саденнад городага. Кхохкам лаьгӀбеннаб. «Фронтана юххе уллача» городе бахачарна бицлуш латт хӀара денна дюашта тӀалаьтта кхерам. Болх беш я министерствашии ведомствашии. Шоай представительствашии хьайнйллай тайп-тайпарча дунен халкъашта юкъерча организацена.

Хувцалуш доагӀа городской кварталий сибат. Царех дукхачаь тӀа гуш я къаман байракхаш, тикай витринашка латт мехка кулгалхой портреташ.

Гаргарча хана хувцамаш хургдолаш да города доал деча а. хӀанзалца цун керте лаьттаб кӀай цӀока долча общинa викалаш. Октябре хургдолча муниципальни хоржамашка городской совете хоржарба африканцаш. Нагахьа санна хӀанзалца кӀай цӀока дола нах баха кварталаш мара ювеш хиппаеце, кӀаначул тӀехьагӀа керттера теркам тӀабоккхитаргба африканцаш бахаш бола кварталаш тоаяра.

Столицея цун пригородаши дегӀадоалаяра йоккха программа кийчъяьй республика правительствас. Цу гӀулакха лаьрхӀа пачхьалкхен бюджетера хьожадаьд 10 млн. доллар. ЧуӀе фусамаш лургъя эзараш болча наха.

Столица хӀанзара цӀи ювзаенна я английски премьер-министрацa лордаца Солсбереца. Цуя цӀи тиллар вовзаш волча Африка къулбехьен колонизатора Сесиль Родса вӀаштӀехьъаьнкха экспедици сецача моттигах. Из «мохк хьабийлараштa» тӀеххьа укхaза баьхкар Ӏалаьмате дукха нах. Цхьан бе топи вокх бе библи долалаш мохк дӀалаьцар англичанаша.

Столицера дуккагӀдола исторически памятникаш колонизацеех европейски поселенций Ӏаьдал чӀоагӀдарцен лувзаденна да.

Цудухьа кортамукъа йолча Зимбабве парламента хьалхарча сессе патриотически низий викалаша шоаш къамаьлаш деш дӀалийхар колониальни историга юхахьажар а халкъа културни ганзаш юхаметтаоттар а.

— Тха халкъа ший ба кортамукъале бахьанце вахар дӀадейна турпалаш, — аьлар депутата Э. Чиноверс, — Дунен халкъашта юкъера авантюристаш, нах бойбераш хестабе безаш дац вай.

Цудухьа кердача Ӏаьдалаша ле дезача балхий повестка тӀа латт городской улицай, скверий, мандай цӀераш хувцилга. ЦӀий хьалха хинна цӀи — Хараре — тулларгъя столицах.

Солсбере дукха я шера магистралаш, Ӏалаьмате хоза архитектурни ансамблаш, скввераш, паркаш. Здvнешта юкъе белгалйоалаш я къаман художествении галереи, королева Викторий музей, къаман университет, музыкальни колледж. Джеймсон авеню яхача центральни улица тӀара концертни зал. Цхьабакъда хьалха «кӀай город» оалаш хиннача Солсбере колониальни белгалонаш дӀайоалаш латта. ХӀана а чӀоагӀа я къаьначув традицеш, бакъда паргӀатон кортамукъалехьнкка Зимбабве халкъ ший кхела да хила лаьрхӀа да.

А. ОСИПОВ,
ТАСС корреспондент.
Солсбери.

Сальвадорера хьая

МАНАГУА. (ТАСС). Сальвадора доал деча режимо къизаьяй Революционно - демократически фронта тӀахьехамагӀа дерригача къаман забастовка чакхйоаккхача дакъа лоцаш хиннача мехка демократически низашта духьалара репрессеш. Забастовка кийчъаьяр ВӀашагӀкхийтта Штаташ Сальвадора чурча гӀулакхашта юкъегӀертара а демократически эргалонашта тӀехьа латтача болхлошта, ахархошта, гӀулакхерча наха, студенташта. Вашингтоно гӀо а деш, цхьатарра Ӏазап тӀаувттадара а духьала протест еш.

Укхаза кепатеха араьяккхача Революционно - демократически фронта сводка тӀа йоах, массане а юкъара стачка ьяча кхаь дийнахьа алхха мехка столице аьттехьарча террора жертваш хилар 150 совгӀа саг. Морасан яхача департаменте карательни бӀуво хӀанз а тӀехьа минометаш чуетт ахархой поселкашта. Маьрша бахача наха юкъе бовбаь тоъал дукха ба. Сводка тӀа белгалдоаккхаш махиллара, американски советникаш а юкъе болаш йолча эскара подразделенеша тӀай хьожам лоаттабу Сан-Сальвадорера город Санта-Ана бодача шоссена. Мехна вокх городашка цхьатарра чухьожаши нах лувцаши латт.

Карателаша дӀалаьцай Сальвадора Едини профсоюзни федераце помещени. Столицера эттара лоархӀамегӀа йола ерригa моттигаш эскаро е военизированни группировкаша тӀахьожам лоаттабеш я.

Кердача дешара шера накъадолхаш

Мишта хьех ялх шу даьннарашта

Школе деша дахалехьа берашта хьех дьшен шено-шен, берий бешамашка, цул тIехьагIа — школе. Ялх шу даьнна нохчийн гIалгIайн береш мара дац школе кийчон классашка деша дагIараш. Сога хьттача кийчон классашта комплектовани бакъехьа яц. Дерригa нохчийн гIалгIайн берашi чудоагIа цу классашка. Царех цхьадараш берий бешамашкa хиина да, вожаш цIагIа хиинад. Сона хетачох, берий бешамашка хиинарчарна эшац кийчон классаш.

Дикна хьежав со Карабулакерча № 2 йолча берий беша беча балхага. Уххаза вIашагIъеллача кийчон групе дешаш долча нохчийн гIалгIайн берашта дика хов эрсий мотт, миттa дешарах а дика кхет. ТIаккха фу де къоэстаду уж шу хьалха берий бешарча коллективах.

1979—80 дешара шера берий бешарча группера бераш Безиев Руслан, Мержоева Люба, Тангиев Тимур, кхыдараш деша доаладир Карабулакски № 1 йолча юкъерча школа кийчон классе. Из делезаш даь гIулакх дацар. Уж бераш берий бешара доагIача бесса школе дахадаларе а дикка деша йиш йолаш дар. ХIанз школо дешархошкара дIадехар теттара дукха лале я. Юххьанцарча школе деша дагIача берашта ча деза хийцца Iодеша, сиха ладе а лархIа а.

Цунца цхьана, сона хетачох, кийчон классашка деша дахийта деза кхыча къамех дола бераш (царна юкъе эрсий дараш а долаш). Аз дувцараш да цхьацца бакъан долаш школе даха цIагIа кийча пи деш дисса бераш.

Берий бешамашка ялх шу даьнначарна дIахьехаш дукха къахьег. Уж деша-чоде, лархIа Iомаду, миттa йоазийт къахьегама цхьайола приемаш. Дукхача шерашка хийча гучадоал берий беша ихача бераш цигача це ухаш хиппачарел дикагIа дешилга. Цунца цхьана, ала йиш яц берий бешамашка бераш школе даха кийчдара дикагIа доли хьалаш вIаштIехьдаьхад, аьнна. Эсала я материальни база, тоъаш яц дешара эша технически средстваш, гойтара пособеш, кхьдар. Дерригa воспитателаш а бац закхтеш чакхъяхара методически дика кийчбеша.

Ялх шу даьннача берашта дIахьехара хIанз а ца довзаш дукха да. ДIахьехара приемаш хьангара хьеица еза: берий бешо школегара е школо берий бешагара? Уххаза вла деза школан берий бешан юкъе, ийда я лун, хьдаман буязам бац, аьнна. Из халкъа образоване, школай, берий бешамий кулгалхой дон кха гIалат да. Сунженски районе, масала, хIанз кийчон группай воспитателийи кийчон классий хьехархойи методически объединени а вIашагIъеллали.

Карабулакерча № 3 йолча берий беша заведующе Бейгиреева Ася Адамовнас уйла е мегаргйолаш къаьмиьл дир: ялх шу даьннача берашта дика мог берий бешамий группашна хIанзарча программагIа деша, бакъда, школе цхьоалагIча классе хьехаш санна царна дIахьехилга ниййса дац. Берий беша школашта хетачуга ладувгIа дезаллах тешаш я ца, бераш Iомаде деза школьни ритмашта, цо дIадехар кхоачашде. Цунца цхьана бакъахьа хургда школо а дошкольни педагогика къайлеваш Iомайнча, берий беша дIайолаль навыкаш дегIаккхийлача.

Аля деза, опыт йола из заведующи бакълуя, аьнна. Берий бешара хьалхарча классе деши доагIача берашта, йоаз ритмика, музыкальни занятеш, изобразительни искусствах хьалхара кхетам хул цар. Вераша иллеш оал, халха дуал, тийп - тайпарча материалах хоае хIамаш хьаю.

Бакъда, из дерригa а школе дIахо дегIаккхувлаш дац. Школьни утреннинаш, масала, тара яц берий бешамашка хулчарна. Берий бешамашка дукхагIа торонаш я шоай таланташ гучаяхара. Уххаза цар чIоагIа гIаллахе хелхараш ду, иллеш доах, стихаш ош. Из дерригa а школе даццу. Берий беша санна уххаза хьехархочоа хиц кулгашца сакъердаме йола хIамаш хьее. тIера яц сурт диллара, илли алара.

Уххаза цхььанха а белгалдаккха безам бе са. Берий бешарча кийчон группе занятеш толамца чакхйоахилга дувзадешо да воспитатель педагогически гоаьал дукха йолаш хиларца, уххаза йолча оборудованеца. ДикагIа хургдацар-хьогI аьнна хёт городе е болхлой поселке вIаший юхье ялача берий бешамашкара бераш цхьана вIашагIа а теха опыт йола воспитателаш царна хьеха хьожабича?

Кхыча бесса да берий беша ца ухача е цIагIа барт нийгIача дезале долча берий хьалаш. Дика а атта а дешача берах кхоана визза саг хургв. Бакъда, цу гIулакха йола ларда бер школе дIадахале дукха хьалха цIагIа йолл. Халахете а, цхьаболча даьнин кхетадац из. Школе даха бер кийчдара дукха да тернам тIалоаттабе безаш: бер могаш, унахцIена хулилга, цунна физически кхетам лулга, хьаькъал а эстетика а дегIаккхувлилга, Iалам довзилга, общественни поведене хьалхара навыкаш лулга, гигиена лелае Iомаделга, кхыдар.

Цу дерригнех эттара хьалха дIаккхетабе беза дай-ноаной, цу гIулакха лархIа консультацеш е еза. Цу тайпара йолча консультацей тематика я РСФСР просвещене Министерства инструктивно - методически письмо тIа. Халахете а, цу ловрхIамеча документа боагIаш бола теркам тIабахийтац цхьайолча школашка. Цудухьа, ца хоаш хиина хIама дац, дукхача даьша школе даха шоай бер кийчдеча хьна царна кхьметтел «Азбука» а дIа ца хьехилга, пайда эшац из дIахьехарах йолча методически указанех.

Мишта хьеха деза ялх шу даьннача берашта? Из цIенхаштта дола хаттар да. Из проблема ювца еза август бетта хулача хьехархой совещанешка. Уйла тIайохийташ Iомае еза дошкольни кхетам балара проблемаш ювцаш Днепропетровске хиинача Ерригсоюзни конференце рекомендацеш, берий бешамашка а школашка а ялх шу даьннарашта хьехара Iоаль опыт дIайовзийта еза методически объединенешка.

Хьалха мегаргйолаш дика опыт я Карабулакски № 1 йолча юкъерча школе кийчон классашка болх беча хьехархочуя А. Я. Чижовай яр. ЦхьоалагIча классашка болх беш болча хьехархой методаш шоаш йолчча бесса хьа в ца эшаш, цо пайда эц тайп-тайпара долча ловзарех, гойтара пособех, фьылгашта инсценировнаш ю, стихаш Iомаяйт... Юххьанцарча классашка толамца дешара эшаш йола навыкаш хьаю, хIама ха безам хилар, теркам дегIаккхувл, хIама зувш хила Iомаду. Къаьстта тернам тIалоаттабу берашта физически, эстетически, нравственни кхетам балара...

Чакхдаьннача дешара шера цо хьехаш хиннача 28 беро дика караерзийна кийчон класса программа. Берий беша ца ихачар а вокхар а кийсса знаеш яр. Хийцца Iодеша, лархIа хоа, эрсий мотт цIена бувц Хадагульгов Муслима, Гагиева Мадинас, Оздоева Левас, Аушева Наташас, дукхача кхычар.

Ялх шу даьнначча берашта толамца хьехара даьшнех новкоштцен айхха буззам хила беза. Из буззам ба Анна Яковлевнай. Из каст-каста хул берий лай болча. Цар чIоагIа ловкъостал дора цуна берашта кхетам балара, кийчон класса программа караерзаяра. Шоай бераша мишта деш чIоагIа хьожаш бар Аушева ПаьтIамата, Гагиева Мадинай, Дакиев Юсапа, Барахоева ПаьтIамата лай.

Кастта вроне бенаргба школьни гургал. ДIадолалургда керда дешара шу. Ялх шу даьнна эзараш дола бераш а школе гIоргда. Цар школе толамца дешилга дукхаяеца дувзаденна да, бакъда, херттерчох ца! — школе доди бер лерттIа кийчделга.

М. ФРОЛОВ,
РСФСР школа заслуженни хьехархо.

ШИН ПОЛЮСА ШТАБ

Мишта цIи йоаких Ленинградерча Арктически Антарктически Iилма - тохкама институтах. Цуи болхлома комплексно Iомаду планета полярни областашкара Iилама хьалаш, кхоачалаш.

Iилмахоша дукхача хаша аьнна кийчъяь метеорологически прогнозаш 80 процент бакъ хул. Цу торо лу мерикашта чоалханерча шал хьаланга Гьыварча Къилбаседен районашка нир дIахехьа.

Географически Iилмай доктора профессора А. А. Гирса кулгалдеча метеорологий коллектино кийчбаь «Лаьттан полярни областашта метеорологически прогнозаш гаьна хьалха хара макроциркуляционни метод кийчъелга а практикана юкъейоалаелга» яха Iилмай болх 1980 шера СССР Паччахьалкхен премих тьоже оттабаьб.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа): Паччахьалкхен преме лауреаташа бола кандидаташ, бохкхатIбола Iилмай болхлой, географически Iилмай кандидаташ В. С. Рагозина, Н. Д. Виноградов, зIамагIйола Iилмай болхло Г. А. Макурина, йохкхагIйола Iилмай болхло, географически Iилмай кандидат М. Ш. Болотинская Арктикерча хаоттама фоновой прогноза тохкам беш боаха.

И. САБАДАША сурт. ТАСС фотохроника.

ТХОАЙ ШКОЛЕ ХЬЕХ ОАХА

Нохч - ГIалгIай АССР телевидене радиовещане паччахьалкхен комитете хьелл болхлойн юрташкарчен корреспондентий школа. Школа декхар — передачаш вIаштIехьъяхен кийчъея, авторски актив шеръе Iомабар.

Программа тIа — телевидене радиовещане теорехи практикехи йола лекцеш, семинарски занятеш, телевизионни радион передачаш кийчъяра редакцена беча практически балха юкъе дакъа лацар.

Рабселькорий школе сарахьа бетта шоззa ю занятеш. Школе хьацц болхлойн юрташкарен корреспонденташ, оенгазетий редколлегей членаш, кепайоазон, телевидене, радио активисташ, предприятей, колхозий, совхозий болхлой, студенташ дешархойи.

Рабселькорий школе деша воагIачо хьачуяла еза залвлени партийни, профсоюзни е комсомольски организаце рекомендации.

Эттара хьалхара занити укх шера 22 октябре хургья.

МОЛДАВСКИ ССР. Республике эттара а йоккхагIйолча «Зорьле» яхача объединене укх шера хьае йолаьй нога гIирса шоэтткъе итт соагIа керда модель. Коллективо дикка къахьийгад шийа продукци дикагIа хилийтара а цун ассортимент шеръяра а тIехьа. Уххаза вIаштIехьъяхай специализировании технологически потоках. Царех хIарачох модельерий група тIачIоагIъяьй.

СУРТА ТIА: объединене араелцача кога гIирса керда образецаш.

А. ЛЫКОВА сурт
ТАСС фотохроника.

ХА ДIА ЦА ЙОХИЙТАШ ЯЗЛЕ!

КПСС ЦК «Плакат» яхача издательства 1981 шера аралец политически плакатий тематически подборкаш а хIаата миттa парте XXVI съезда материалашта пропаганда ярен уж Iомаярен балха тIа, цар чулоацам бахача нахага, хIара къахьегамхочун сакхетамга дIаккхоачабе. ЦхьайттталагIча пятилетка хьалхарча шерен бIарччача пятилеткан план толаме кхоачашъяр дукха дерригача халкъо лелаю социалистически яхь шерра дIаккхайкае партийни организацешта новкъостал де лархIа йола юкъ-юкъе араяла подписной изданеш а.

«Производства лакха эффективности балха дикаль лакхъяр дукхьа», «КПСС аграрни программа чакхйоахаш я» яхача а кхьийолча а изданеша дувцаргда коммунизм хьалъеча кулгалдара дакъа КПСС-ага хилларах. 1981—1985 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттерча ловстамех, цхьайтталагIча пятилетка йоккхагIйолча гIишлонех, промышленностен юрта боахамен къахьегамхошта хьалхашка съездо оттадергдолча декхарех. Плакаташ тIа ба цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча денношке а денз производственни планаш социалистически декхараш толаме кхоачашдара низаш оарцагIдаха аьнна, къахьегача коллективашка, дерригача советски халкъага бaь тIахьехам.

Къаьстта уйла тIайохийт парте XXVI съездо тIаийначча а цул тIехьагIарча съездий документашкеи материалашкеи дIахо дегIайоалаьча а машара Программана пропаганда яра. Цу темана хетаьль я «Машара, гера дIадаккхара, кхерамалена тIехьа!» яха подборка.

«ДегIаахара латIаш» яхача плакатий подборка гIа хьахьоккаш хургда Российски Федераце къахьегамхошта иттлагIча пятилетке каргIдийна докхий вIамаш а республика халкъа боахама хьалхашка КПСС XXVI съездо оттадергдола декхараш а.

КПСС XXVI съездо мехка къахьегамхошта хьалхашка оттадергдолча декхарашта гойтара пропаганда яр. уж декхараш кхоачаидарах сурт оттадеш дола дувцар — миттa хургба 1981 шерарча оперативни фотоинформаце выпуский чулоацам.

«Оперативни фотоинформаце» хIара тематически выпуск пешта хьалъулладу шийтайпара фотогазет морг я.

1981 шера гойтара агитаце художникашка - оформителашкен организаторашкен подписной ялх комплект кхоачаргья: «Ленински наькъагIа — коммунизмагIа», «Пятилетка хьалхарча юкъьге», «Парте решенеш — кхоачашъергья!», «Дерригa а сага духьа, сага иразa духьа», «ЦхьайтталагIча пятилеткана — тха хьинаре къахьегам», «Диплургдоаценг дезен деношь».

Подборкашка лу стендаш, оенгазеташ, выставкаш кийчъяра изобразительни материал. Подборкашка йоккха моттиг дIалоац щитний стендийн объемни плоскостнойн конструкцеех, выставкаш дIа-юха кийсъярах, тайп-тайпарча производственни помещеней, цIеча уголкий, цехий, балха моттигий, клубийн культуре Двореций, политически дешара кабинетий, школей, пионерски лагерий интерьераш комплексно кийчъярах йолча методически рекомендацешта. Гойтаргья шрифтай тайп-тайпара гарнитураш, рекомендацеш лургья трафарет кийчъярен пунща беча балхан, гойтара агитацена юкъе тайп-тайпарча материлех пайда мишта эца беза дувцаргда.

«Плаката» изданешта подписка дIаяц **предприятей, гIишлоний, учрежденей, организацей ахчан чотах юкъ юкъерча изданешта** подписка яра хьахьожаьча лимител совлагIа.

Подписка е мегаргья моттигерча «Союзпечата» агентствашка (отделенешка), бухзама отделенешка. ХIаьта миттa болх бечен дешачен моттигашка общественни распространителашка гIолла а.

Подписка яра оттаь ха — 1 сентябрга кхачалца.

КЪОНАБАРАШ ХЬИНАР А ДЕНАЛ А ДОЛАШ БА

«ТIоарска бургац-80»

Да тIехь яргIех сакъердамегIех хулаш боагIа «ТIоарска бургац» яхача клуба совгIат даккхара Грозне чакхйоаккхача Ерригсоюзни турнире 14—15 шу даьннача кIаьнкий командашта юкъе бьрзна спортивни къовсам.

Турнира формулагIа ерригa а 24 команда йиъ подгруппана йийкъа я. ХIара подгруппе ловзаш йолча ялх командах хьалхара моттиг яьккхача цхьаннега мара бокъо кхачац турнира финальни даьлъе призовой моттигаш къувса.

Кхетаде хала дац, вай республикерча футбол езарий теркам шоай къонача махкахой — Шалнарча «Сокола» (турнир йолалуча хана цун цIи «Волна» яхаш яр), Карабулакерча «Сунжа» яхача командай ловзара тIабаха болга. Царна къаьстта дукха дикахетараш ду деррига ловзарашка котбувлаш хьабоагIача къонача шьалахоша.

Дика чакхдаьккхар цар тIехьара ши ловзар. Йишта, 18-ча августе уж лайзар Литовски ССР Паневежис городерча «Олимпия» яхача командаца. Ловзара хьалхарча минутешка дена шоаш цхьа барт а болаш дIайолаль масса атакаш лаьгIъллизар шаьлахоша из чакхдаллалца. Цар хьинар лаьгIлацар Литверча шоай наьсархой каIерацка шоаш йиъ бургац чутехачул тIехьагIа а. «Динамо» стадионе гулбеннарашта безабелар царна денале дукхьала лаьтта «Олимпия» командера къона футболисташ а 4:1 счет йолаш а шаьлахой котбаьнабале а, вIашагIар а хьахьенхар шоаш бизва спортсменаш хургболаш болга.

Къаьстта бехктокхаме а боккха лоархIам болаш а дар «Сокола» 19-ча августе Верхал Калитва городерча «Орленок» яхача командаца хиина вIашагIкхетар. ХIана аьлча цу ловзарга цIаккха а ца эшаш хьакхаьчаяр шанехе а команда. Цул совгIа, «Орленко» эшаьяр соалха турнира чемпион хиина Армянера «Фанел» яха низ бола команда. Цудухьа цу ловзаро къоастайора подгруппе хьалхе йоаккхаш йола команда.

Атта хилаьзар из ловзар шаьлахошта. Хьалхара тайм счет 0:0 а йолаш чакхьъьлар. Дале а шолагIча тайме «Сокол» барт чIоагIагIа болаш а тIах аьннагIа а яр. ВIашта шин гол чу а тохаш счет 2:0 а йолаш котъъьлар из. Цудухьа подгруппе Армянерча «Факелца» тахан шиъ хургдолча ловзарах тийша хIама доацаш призовой моттигаш къувсаргйолча йиъ командана юкъелхай из.

С. ПАРЧИЕВ.

* * *

ТIехьарча туре кхайола командаш шоайла шитта лайзай: «Сунжа» — «Луч» — 2:2, «Комета» — «Буревестник» — 0:2, «Саул» — «Заря» — 0:3, «Факел» — «Двина» — 0:2, «Алазани» — «Строитель» — 2:0, «Метеор» — «Кура» — 2:2, «Спутник-2» — «Олимпия» — 4:2, «Ветерок» — «Голиб» — 0:1, «Чайка» — «Зенит» — 4:1.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 АВГУСТ. I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа.
8.40 — IуйранагIа гимнастика.
9.05 — «Мичах ва, зурманча!»
9.25 — «Цыган» яха телевизионни дукха серийн художественни фильм. КхоалагIа сери.
10.45 — Нажею а дола халкъан а лу Коми АССР ансамбль. Фильм-концерт. Йистеделча — кердадараш.
14.50 — «Лаьттан тIехь саг». Кинопрограмма.
15.25 — «Берашта дола фильм». «Ральф, моарцал хьона». Телевизионни художественни фильм.
16.35 — «Шахматни школа». Передача дIахьу дукха халкъаста юкъерча гроссмейстера Авербаха.
17.05 — «Доше воо наIарах». Берашта дола музыкальни программа (Чехословаки).
17.55 — «Ленина кIерана». Къилбаседен Урал экономически дегIари. Передача дIахьу КПСС Свердловски обкома хьалхарча секретаро Б. Н. Ельцина.
18.25 — «Олимпиада-80». Деша тIехьа да». 29 июлера аннодиновка.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Хоккейх балча Европейски чемпионий кубок. ЦСКА—«Таппара» (Тампере, Финлянди). Аэстрера передача.
21.00 — «Ха». Информационни программа.
21.35 — Футболах йола СССР чемпионат. «Торпедо» — «Спартак». ШолагIа тайм. «Торпедо» яхача стадионера передача.
22.20 — «Тахан дунен тIа».
22.35 — Центральни телевидене Ерригсоюзни радион эрсий халкъ аьндеми... хора дIасалаш дола эрсий халкъбасен илли.

II ПРОГРАММА

17.30 — «Дукхача халта хроника», «Iерг а мохаш хьежа» яхача документальни фильмий программа.
18.05 — «Вай — интернационалисташ да» (нохчий мет.).
18.25 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла».
18.45 — «Мишта оаш хьо, нохчийчоагIа дIалонга саг».
19.05 — «Замамо» (гIалгIай мет.).
19.25 — «Вайха даьхьала кийла муъ, берашт».
19.45 — Йлата — партийни болхло. «Сунженская района къахьегамхой болчо».
20.15 — «Правда» газета политически обозревателя Ю. А. Жукова дунен халкъашта юкъерча темаех йола беседа.
21.00 — Х. Родриго. Гитарана оркестрана дола концерт.
21.40 — «АртамоногIар гIулакх» яха художественни фильм.

22 АВГУСТ. I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа.
8.40 — IуйранагIа гимнастика.
9.05 — Мультфильмай программа.
9.30 — «Гуркал» яха Доницетта комически опера. Ленинградера передача.
10.25 — «Клиниккъбара клуб». Передача дIахьу Ю. А. Сенкевича. Йистеделча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Экран» яхача творчески объединене: «Кагий городий йоахкнаш», «Полярни гинна ирахьа», «Ока тIера Павлово» яхача телевизионни документальни фильмай программа.
15.55 — «Литова» яхача халкъа илли Мордовски ансамбля концерт.
16.10 — «Хьалхара Iалам».
16.30 — «Олимпийски вайна юкъе ба», «ТIоарска бургац» клуба совгIат даккха.
17.15 — «Уххаза эрсий лийра йийнар». Фильм-концерт.
17.55 — Вай БАМ хьалъа.
18.25 — «Олимпиада-80. Деша тIехьа да» 30-ча июля аннодиновка.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Ха». Ялхача программа нохча. Передача дIахьу комментатора Е. Синявина.
19.35 — «Цыган» яхача телевизионни дукха серийн художественни фильма премьера. ДиъагIа сери.
21.00 — «Ха». Информационни программа.
21.35 — «Эрмитаж». Петровски хенара культура. Передача дIайолалуш хьамлъ ду эрмитажа ахьдешца Б. Б. Пиотровски.
22.05 — «Тахан дунен тIа».
22.30 — Хоккейх балча Европейски чемпионий кубок. ЦСКА — «Модо-Аик» (Швеци). Австрера передача.

II ПРОГРАММА

16.40 — «Художник Федор Решетников» яха документальни фильм.
16.55 — «Халкъа творчество» (нохчий мет.).
17.25 — «Хургдолча оахта йоахав ел».
17.40 — «Iалман техникех». Киножурнал.
17.50 — «Шоана хетар». «Из тайна упорваном та».
18.20 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла».
18.40 — «Сага лазаеш» (гIалгIай мет.).
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Локомотив» — «Динамо» (Москва). «Локомотив» яхача стадионера трансляци. Перерывое — «Вайха даьхьала хийла муъ, берашт!».
20.45 — СССР халкъа артиста Л. Журовлена лем «Бегаш» яха а «Мор» яха а А. П. Чехова дувцараш.
21.40 — «Доезза дельдача фильма зараш». «Провинцера доктор» яха художественни фильм (Румыни).

РАДИО

21 АВГУСТ

6.40 — «Юрт: гIулакхаш а деллараш а» (гIалгIай мет.).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Лирически илли концерт (гIалгIай мет.).
9.15 — «Общественни морхаоа дирдаесь» яха радиожурнал (эрсий мет.).
9.35 — Сальников «Кавказски рапсодия» (эрсий мет.).
9.45 — Берий хьалхехьа боахийбарашта. «Кхувш латт граждани». Беседа (нохчий мет.).
16.09 — Передачай программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий мет.).
16.01 — «Халхь делилхъеже» (гIалгIай мет.).
16.20 — Аларом (нохчий мет.).
16.30 — «Партийн а социалистически яхь а» (эрсий мет.).
16.45 — «Халкъа тIахьежаш дIахьеш бо» (гIалгIай мет.).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай мет.).
18.30 — Хоамаш.
15.40 — «Атенст» яха радиожурнал.

22 АВГУСТ

6.40 — «Юрта Iуйре» (эрсий мет.).
7.16 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа.
8.35 — Иллеш дола Т. Дадашевас (нохчий мет.).
9.15 — «Атенст» яха радиожурнал (гIалгIай мет.).
9.35 — ВЛКСМ ЦК «ТIоарска бургац» яхача клуба совгIат лаккхаш.
9.45 — «Силос кийчъеш латт» (гIалгIай мет.).
17.00 — Передачай программа. Хаоттамаш бола хоам (эрсий мет.).
17.11 — «ДеттагIай вахаш» (эрсий мет.).
17.20 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (нохчий мет.).
17.40 — Халкъа иллараш (гIалгIай мет.).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай мет.).
19.30 — Хоамаш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а болаш, йоачан а йоацаш. Малхбузехьара секунда 0—5 метр сиха мух а болаш. Фегара температура республике гIолла 18—23, Грозне 21—23 градус йовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а болаш, йоачан а йоацаш, бе-беча оагIонашкахьара секунда 3—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура буйсашка 8—13, деношка 20—25 градус йовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

ШИЙ ВАХАР ТЕАТРАЛЬНИ ИСКУССТВАНА ХЕТАДЕ ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

Советски Союза Турпала Х. Нурадилова цIерагIча Нохч - ГIалгIай Паччахьалкхен драматически театро дIахейт театра гIалгIай трупе мехкa театральни ВУЗашка бахийта кхы тIа нагирхой дIаийбеш хилар.

Дlаийбу гIалгIай къамагIа бола юкъера дешар дийна баьна кагий нахи мехкарийи.

ГIулакха дуктIаьала ловчо хетте укх адресагIа: г. Грозный, Революци проспект, 1/75, Х. Нурадилова цIерагIа Нохч-ГIалгIай Паччахьалкхен драмтеатр. Телефонаш: 2-17-86, 2-55-73, 2-15-79.

Театра дирекци.

ДЕША БАХА ЛОВЧАР ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча юкъерча городской профессионально-технически училище дIахайкаду 1980—1981 дешара шера деша лакха гоаьал йола болхлой кийчбара дешархой дIачуяцаш хилар. Укх профессех:

штукатур-облицовщик-плиточник;
столяр-гIишлоно;
каменщик, болатех аьшкабетонни конструкцешта монтаж еш вола монтажник;
облицовщик-плиточник-мозаичник;
болатех аьшкабетонни конструкцешта монтаж еш вола монтажник;
юрташка гIишлош хьалъю мастер;
слесарь-сантехник, газосварщик.

Каменщика, 10 класс чакхъяьккхачуе — дешара ха — 1 шу.

Деша дIаийбу кагий нахи мехкарийи 15 шу даьнна а кхы бокхагIа а бален 8 класс чакхъяьккха бален.

Дешара ха — 3 шу.

Училище чакхъяьккхарайта юкъера образовани профессий Iемаарах дола диплом дIалу. Училище дешийт мах боацаш. Дешархой кхачанца, обмундированеца, спецбарзкъаца Iалашбу. Деша багIача хана дешархошта производственни практика йолча хана цар баьча балхах 50 процент ахча дIател.

Городерча транспортаца, машинаьнъагIа, сийлетаца лелача хана дешархошта льготаш я.

Училище деша вагIаш хьукха ха къахьегама стажа юкъе йозийт. Тlехдика дешаш училище чакхъяьккха диплом нийдараш лакха лаккхеърча дешара заведенешка деша боахийт болх баь хилара стаж йоацаш деша дIаоттайт толаш йола экзаменаш йоацаш.

Училище деша водача дIачулла еш:
директора цIерагIа заявлени;
вахача моттигера справка;
образоване хьакъехьара документ;
шиъ ха тIайола тешал е паспорт;
4 фотокарточка (3x4 размер йолаш);
медицински справка.

Документаш дIачуйийбу хIара дешe 8 сахьат даьнча денз 16 сахьат даллалца.

Училища адрес: г. Грозный, Старопромысловски район, Катаяма цIерагIа керда поселок, Шефски улица, 25.

Автобусаш №№ 4, 6, 26 централни рынкера «Ташкала» яхача кхаччалца, автобус № 11 «7 линия» яхача кхаччалца.

Кагий нах Ленинграде деша хьех

№ 107 ЙОЛЧА ЛЕНИНГРАДСКИ ГОРОДСКОИ ЮКЪЕРЧА ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ УЧИЛИЩЕ

«Ленгазтеплострой» трестерча ПТУ-107 дIахойт 1980 — 1981 дешара шера училище деша спортсменаш дIаэцаш хилар.

3 шера дешаргдолаш дIаэц укх специальностех: бульдозера машинист, экскаватора машинист, гIишлоли вальцъяйа машинашта ремонт яра бола слесараш, газоэлектросварщикаш. Цига дIаэц 8 класс образовани йола кагий нах.

1 шера дешаргдолаш дIаэц укх специальностех: катокий машинисти асфальтоукладчики, слесарь трубопроводчик. Цига дIаэц 18 шу даьнна а кхы бокхагIа а бола 10 класс образовани йола кагий нах.

Училище болх беш я секцеш: бокс, яйга атлетика, футбол, баскетбол, кIалккхетаргах латар.

Спорта профилирующи тайпа: Дзю-до яха кIалтохаргах латар. Спорта цу тайпагIа бола училища дешархой Iалашбу хIанзарча хана тренировкана мел эшача хьалашца. Йоккха говзал йолча тренерски составца. МоллагIча спорта тайпагIа: кIалтохаргах латарах яйгача атлетиках, футболах, баскетболах, боксах спортивни разряд йолаш бола кагий нах конкурс йоацаш деша дIачуэц.

Училище дIачуийцараш Iалашбу нах боацаш дика кийчъьеча общежитецен дийнахьа кхоаза буеча кхачанах.

Производственни практика йолча хана беррига дешархошта цар даьккхача ахчах 50 процент царна дIател.

Училище чакхъяьккхачул тIехьагIа Ленинграде болх бе моттиг а лу, йоллагIча вузе деша даха торо а лу. Училище чакхъяьккхачул тIехьагIа хургдола алапи 200 — 250 сом да.

Училища адрес: 195274, Ленинград, Учительски ул., 3.

Телефонаш: 558-20-57, 558-06-54.

Газет арадуал шинарен, ерен, шоаттен деношка

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийн вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-86.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-08; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-07; корректорской — 2-89-86.

СФ05292. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3984.